

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

ΜΗΝΙΑΙΟ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟ ΙΕΡΑΣ ΣΥΝΟΔΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ

Ἔτος 61 – Τεύχος 11

Δεκέμβριος 2012

ΕΚΔΙΔΕΤΑΙ ΠΡΟΝΟΙΑ του Μακ. Αρχιεπισκόπου Αθηνών και πάσης Ελλάδος κ. ΙΕΡΩΝΥΜΟΥ

ΙΔΙΟΚΤΗΣΙΑ: Κλάδου Εκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καί Μορφωτικῆς
Ἱπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος

ΕΚΔΟΤΗΣ: Ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Κηφισίας κ. Κύριλλος

ΔΙΕΥΘΥΝΤΗΣ ΣΥΝΤΑΞΗΣ: Ἀλέξανδρος Ἰ. Κατσιάρας

ΣΥΝΤΑΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ 2011 ΜΕ ΕΝΙΑΥΣΙΑ ΘΗΤΕΙΑ: Ἀρχιμ. Νικόδημος Σκρέττας, Ἀρχιμ. Σωτήριος Κοσμόπουλος, Ἀρχιμ. Ἀγαθάγγελος Κόκλας, Ἀρχιμ. Ἀμβρόσιος Γκουρβέλος, Πρωτ. Θεμιστοκλῆς Χριστοδούλου, Καθηγ. Κων/νος Κορναράκης – ΥΠΕΥΘΥΝΗ ΓΛΗΣ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη. – ΚΑΛΛΙΤΕΧΝΙΚΗ ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ: Χαράλαμπος Κωστόπουλος – ΔΙΟΡΘΩΣΕΙΣ ΚΕΙΜΕΝΩΝ: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη, Κων. Χολέβας καί Βασίλειος Τζέρπος. – ΣΤΟΙΧΕΙΟΘΕΣΙΑ - ΕΚΤΥΠΩΣΗ - ΒΙΒΛΙΟΔΕΣΙΑ: Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ελλάδος. Ἰπεύθυνος Τυπογραφείου: Χ. Κωβαίος, Ἰασίου 1 – 115 21 Ἀθήνα, Τηλ.: 210-7272.356 – Fax 210-7272.380. Τιμή τεύχους 1 € (γιά ἄσους δέν τό δικαιούνται δωρεάν).

ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ:

Ἰωάννου Γενναδίου 14, 115 21, ΑΘΗΝΑ Τηλ: 210 72.72.253, Fax: 210 72.72.251

e-mail: efimerios@ecclesia.gr

Ἐξώφυλλο: «Μετέωρα», Φ. Κόντογλου 1927.

Τό Περιοδικό «Ἐφημέριος» δέν εὐθύνεται γιά τό γλωσσικό ἰδίωμα τῶν ἀρθρογράφων του.

ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ

Έτος 61

Δεκέμβριος 2012

Τεύχος 11

Περιεχόμενα

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΚΑΤΣΙΑΡΑ	
Είσοδικόν	3
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΔΕΛΗΚΩΣΤΑΝΤΗ	
Χριστούγεννα	4
ΠΡΩΤ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ	
Ποιά είναι ή θεολογική σπουδαιότητα τῶν παραβολῶν;	7
ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ Ι. ΣΚΑΛΤΣΗ	
Ὁ ἅγιος Σάββας καί ή λειτουργική τάξη τῆς Ἐκκλησίας	8
ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΚΟΡΝΑΡΑΚΗ	
Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος (ΣΤ')	12
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ Σ. ΚΑΡΙΩΤΟΓΛΟΥ	
Ὁ Τριαδικός Θεός	15
ΑΡΧΙΜ. ΝΙΚΟΔΗΜΟΥ ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ	
Κυριακή ΙΒ' Λουκᾶ	17
ΠΡΩΤ. ΣΩΤΗΡΙΟΥ Ο. ΑΘΑΝΑΣΟΥΛΙΑ	
Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία καί αἱρέσεις	20
ΠΡΩΤ. ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΜΠΟΚΟΥ	
Καί ἐπί γῆς εἰρήνη	22
ΣΥΝΑΞΑΡΙΟΝ	
Ὁ ἅγιος Ἀγγελῆς, νεομάρτυρας ἀπό τό Ἄργος	23
Ἐπικοινωνία	24
Βιβλιοπαρουσίαση	27
Μηνολόγιο	29
Ἐφημεριακά	31

«Σήμερα, λοιπόν, λύθηκαν τά μακροχρόνια δεσμά, ντροπιάστηκε ο διάβολος, οί δαίμονες έκδιώχθηκαν, καταργήθηκε ό θάνατος, ανοίχθηκαν οί πύλες του παραδείσου, έξαφανίστηκε ή κατάρα, άπομακρύνθηκε ή άμαρτία, ή πλάνη καταργήθηκε, ή άλήθεια έπανήλθε και διαδόθηκε τό κήρυγμα τής ευσέβειας παντού. Ή βασιλεία των ούρανών μεταφυτεύτηκε στή γή, οί άγγελοι επικοινωνούν μέ τούς άνθρώπους και οί άνθρωποι χωρίς φόβο συνομιλούν μέ τούς άγγέλους. Άλλά γιατί συμβαίνουν αυτά; Ήπειδή κατέβηκε ό Θεός στή γή και ό άνθρωπος άνέβηκε στους ούρανοίς. Τά πάντα ήρθαν σέ στενή επικοινωνία. Ήρθε λοιπόν (ό Θεός) στή γή, ένω ήταν άποκλειστικά στόν ούρανό. Ένω είναι όλόκληρος στόν ούρανό, είναι όλόκληρος στή γή. Ήταν Θεός κι έγινε άνθρωπος, χωρίς νά παύσει νά είναι Θεός. Ένω ήταν Λόγος πού δέν επιδέχεται μεταβολή, έλαβε άνθρώπινη μορφή, έγινε άνθρωπος για νά κατοικήσει μέσ' τούς άνθρώπους. Δέν έγινε λοιπόν Θεός άργότερα αλλά ήταν έξαρχής. Γι' αυτό σαρκώθηκε, για νά δεχτεί ή φάτνη Ήκεινον πού δέν χωροῦσε ό ούρανός. Γι' αυτό τοποθετήθηκε στή φάτνη, για νά λάβει παιδική τροφή από μητέρα Παρθένο Ήκεινος πού προνοεί για όλόκληρο τό σύμπαν».

(Άγίου Ίωάννου του Χρυσοστόμου,
Στή Γενέθλιο ήμέρα του Σωτήρος Β',
Άπόδοση στή νεοελληνική
Ευάγγελος Γ. Καρακοβούνης,
Άποστολική Διακονία, Άθήνα 1997, σ. 43).

Σεβαστοί πατέρες,

«Χριστούγεννα» εἶναι ὁ τίτλος τοῦ κειμένου τοῦ καθηγητῆ κ. Κωνσταντίνου Δη-
ληκωσταντῆ, τό ὁποῖο φιλοξενοῦμε στό τεῦχος αὐτό στό *Προσόμοια* καί στό ὁποῖο
ὁ συγγραφεύς του χαρακτηρίζει τήν ἑορτή «καιρό αὐτογνωσίας καί εὐχαριστίας»
σέ μία ἐποχή ἀντιφάσεων, εὐδαιμονισμοῦ καί ἀφόρητης ἐξαθλίωσης. Τήν «θεολο-
γική σπουδαιότητα τῶν παραβολῶν τοῦ Χριστοῦ» ὑποδεικνύει στή στήλη «*Τίνα με
λέγουσι οἱ ἄνθρωποι εἶναι;*» ὁ π. Κωνσταντίνος Παπαθανασίου καί ὁ κ. Παναγιώ-
της Σκαλτσῆς ἀναφέρεται σέ πρόσωπο τῆς ἀγιολογικῆς χορείας μέ τό ἄρθρο του
στή στήλη «*Πρός Ἐκκλησιασμόν*», πού ἔχει ὡς τίτλο «*Ὁ ἅγιος Σάββας καί ἡ λει-
τουργική τάξη τῆς Ἐκκλησίας*».

Ὁ Καθηγητής κ. Κωνσταντίνος Κορναράκης συνεχίζει στή στήλη *Βιοθητικά Διλήμ-
ματα* τή σειρά τῶν ἀρθρων του μέ τίτλο «*Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ σύγχρονος
ἄνθρωπος*», σχολιάζοντας τίς δυνατότητες πού προσφέρει στή διάδοση τοῦ λόγου
τῆς Ἐκκλησίας ἡ χρήση τοῦ διαδικτύου, ὁ κ. Ἀλέξανδρος Καριώτογλου στή στήλη
Πρός Κατήχησιν, ἀναλύοντας «*Βασικά θέματα τῆς κατήχησης*», ἀσχολεῖται στό
τεῦχος αὐτό μέ τόν Τριαδικό Θεό, καί ὁ π. Νικόδημος Εὐσταθίου, ἀναλύοντας τό
ἐδάφιο Λουκᾶ 17, 12-19, σχολιάζει τή σημασία τῆς ἔκφρασης εὐγνωμοσύνης πρὸς
τόν Θεό στή *Διακονία τοῦ Λόγου*.

«Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία καί αἵρέσεις» εἶναι τό θέμα πού ἀναπτύσσει στή
στήλη *Πρός Διάκρισιν* ὁ π. Σωτήριος Ο. Ἀθανασοῦλιας, ἐπίκαιρο χρονογράφημα
τοῦ π. Δημητρίου Μπόκου, μέ τίτλο «*Καί ἐπί γῆς εἰρήνη*», φιλοξενεῖται στή στήλη
Ἐπίκαιρες Σελίδες καί ὁ κ. Νικ. Κ. Δρατσέλλας ἱστορεῖ ἕναν ἀκόμα νεομάρτυρα,
«*τόν Ἅγιο Ἀγγελῆ ἀπό τό ἼΑργος*» στό *Συναξάριον*.

Οἱ ἐπιστολές τῶν ἀναγνωστῶν μας καλύπτουν τίς σελίδες τῆς *Ἐπικοινωνίας*, ἡ
κ. Λίτσα Ι. Χατζηφώτη στή στήλη *Βιβλιοπαρουσίαση* παρουσιάζει βιβλία πού λα-
βαίνουμε καί στό *Μηνολόγιο* εἰδήσεις πού συλλέγει καί τέλος ὁ π. Γεώργιος Βαμ-
βακίδης συλλέγει πληροφορίες γιά τά συνταξιοδοτικά θέματα τῶν ἐφημεριῶν στή
στήλη *Ἐφημεριακά*.

Χριστός Ἐτέχθη

Ἀλέξανδρος Κατσιάρας,
Διευθυντής Σύνταξης

ΠΡΟΣΟΜΟΙΑ Χριστούγεννα

Κων. Δεληκωσταντή,
Καθηγητὴ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν

ΤΟ ΕΥΑΓΓΕΛΙΟ τῶν Χριστουγέννων ἤχει σήμερα μέσα σέ ἓνα γεμᾶτο ἀντιφάσεις κόσμο, ὅπου ἡ ἀφόρητη ἐξαθλίωση ἀναρίθμητων ἀνθρώπων συνυπάρχει μέ τόν ἐπιδεικτικό εὐδαιμονισμό τῶν κατεχόντων, ὅπου ἀπέναντι στίς κατακλυσμιαῖες ἀλλαγές στήν οἰκονομία καί τήν κοινωνία ὀρθώνεται ἡ ἀναζήτηση ταυτότητας ἀλλά καί ὁ θρησκευτικός φονταμενταλισμός, ὅπου τά εἰρηνευτικά καί τά οἰκολογικά κινήματα δέν φαίνεται νά προβληματίζουν ἰδιαιτέρως τούς θιασῶτες τῆς ἀνεξέλεγκτης οἰκονομικῆς καί τεχνολογικῆς προόδου οὔτε τούς παραγωγούς καί τούς ἐμπόρους ὄπλων.

Φυσικά καί ἐορτάζονται τά «Χριστούγεννα χωρίς Χριστό», μῆνες ὀλόκληρους στούς στολισμένους δρόμους τῶν πόλεων καί τίς ἀστραφτερές βιτρίνες τῶν καταστημάτων, συνδεδεμένα μέ πολλές ψευδαισθήσεις καί προσδοκίες, ἀποχρωματισμένα καί παγκοσμιοποιημένα, ἀνερυθριάστως στήν ὑπηρεσία τοῦ τζίρου καί τῆς κατανάλωσης. Ἀναρωτιέται κανεῖς τί σχέση ἔχουν ὅλα αὐτά μέ τόν ἐορτασμό τῆς Σάρκωσης τοῦ Λόγου, μέ τό « πάντων καινῶν καινότατον, τό μόνον καινόν ὑπό τόν ἥλιον» (Ἰω. Δαμασκηνός). Τί κοινό ἔχουν οἱ ἐκδιονυσιασμένες ἐορτές, ὅλες τόσο ὅμοιες καί τόσο πληκτικές, μέ τήν χριστιανική ἐορτή, ὅπου ὅλα εἶναι φῶς καί χάρις.

Πάντως ἡ τάση μετατροπῆς τῶν ἐορτῶν μας σέ διονυσιακό πανηγύρι φαίνεται ὅτι δέν εἶναι κάτι νέο. Ἦδη ὁ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος, τόν 4^ο αἰ., προφανῶς ἀντιμέτωπος μέ παρόμοιες γιά τά Χριστούγεννα τάσεις, προτρύπει: «Ἄς μὴ στολίσουμε τούς δρόμους, ἄς μὴ στήσουμε χορούς, ἄς μὴ ἱκανοποιήσουμε τίς αἰσθήσεις μέ φαγοπότια καί γλέντια, ἄς μὴ ντυθοῦμε καί ἄς μὴν στολιστοῦμε μέ λαμπερά ἀλλά ἄχρηστα πράγματα. Ἄς μὴ σπεύσουμε νά ξεπεράσουμε ὁ ἓνας τόν ἄλλο στή σπατάλη καί στήν ἐπίδειξη. Κι ὅλα αὐτά, ὅταν ὑπάρχουν ἄνθρωποι πού πεινοῦν καί τούς λείπουν τά στοιχειώδη». Ὁ ἄνθρωπος δέν ἀλλάζει καί πολύ. Γι' αὐτό καί δέν εἶναι σωστό νά περιγράψουμε τήν ἐποχή μας ὡς ἐποχή κατάπτωσης καί νά ὑποστηρίζουμε, ὅτι παλαιότερα τά πράγματα ἦταν γενικῶς καλά ἢ πολύ καλύτερα.

Τί σημαίνει τελικά ἐορτή; Ἐορτή εἶναι κάτι περισσότερο ἀπό ἐλεύθερος χρόνος καί ἀνάπαυση, κάτι περισσότερο ἀπό διασκέδαση καί διονυσιασμός, ἀκόμη κάτι πολύ παραπάνω ἀπό ἐπιστροφή στόν ἑαυτό μας. Δέν ὑπάρχει ἐορτή χωρίς Θεό, χωρίς βίωμα τοῦ ἱεροῦ, χωρίς λατρεία. Ἡ ἐορτή εἶναι «ἡμέρα εὐχαριστίας» λέγει ἓνας σύγχρονος φιλόσοφος καί προσθέτει: «Εἶναι ἡ παρουσία τοῦ Θεοῦ, αὐτό πού κάνει γιορτή τήν ἐορτή» (Ο. F. Bollnow). Καί ἓνας ἄλλος ὁμοτέχνος του προσθέτει: «Δέν ὑπάρχει ἐορτή πού νά μὴ ζεῖ ἀπό τή λατρεία, πού νά μὴν ἀντλεῖ τόν γιορτινό

χαρακτήρα της από τό γεγονός ότι ζει από τή λατρεία» (J. Pieper). Στήν παράδοσή μας δέν ήταν δυνατόν νά νοηθεϊ έορτή αποκομμένη από τήν τέλεση τής Θείας Λειτουργίας. Ή Κυριακή δέν ήταν καί δέν είναι άργία, είναι σχολή. «Σχολή», θά έλεγαν οί Άρχαίοι. Τά Χριστούγεννα, τό Πάσχα, ό Δεκαπενταύγουστος, είναι «Κυριακές τοῦ Ήτους», καθοριστικές τομές στήν πορεία μας μέσα στό χρόνο.

Στήν έορτή αλλάζει ή σχέση μας μέ τόν έαυτό μας καί τούς άλλους. Συμπυκνώνεται ή ζωή, ό κόσμος πλαταίνει, άνοίγουν οί οὐρανοί, άποκαλύπτεται τό βάθος τών πραγμάτων, ζοῦμε τήν αιωνιότητα μέσα στό χρόνο, άνακαλύπτουμε καταπληκτικές δυνάμεις μέσα μας. Ό άνθρωπος πού δέν έορτάζει είναι «μεταφυσικά ξεριζωμένος». Γι' αυτό όσοι δέν έχουν ρίζες ή τίς άρνοῦνται ή επιλέγουν τήν άδέσμευτη έλευθερία, όπως ό άκραίος ύπαρξιστής, ό κυνικός, ό μηδενιστής, ό άτομιστής, δέν μπορούν νά έορτάσουν πραγματικά. Όπου έορτάζουν, έορτάζουν μόνον τόν έαυτό τους. Ή έορτή όμως είναι πολύτιμη κληρονομιά, είναι παράδοση καί παραδοσιακή, κοινοτική, δέν είναι επιλογή ή άτομική ύπόθεση. Δέν μπορούμε νά έορτάζουμε όταν θέλουμε οὔτε όπως θέλουμε.

Πώς έορτάζουμε τελικά έμείς οί όρθόδοξοι Ήλληνες τά Χριστούγεννα; Σίγουρα τά Χριστούγεννά μας μοιάζουν, στίς πόλεις μας τουλάχιστον, μέ τά Χριστούγεννα τών Δυτικών, μέ τά δώρα καί τά ρεβεγιόν. Ύπάρχουν σαφώς στή Δυτική Εὐρώπη καί άλλες όμορφότερες χριστουγεννιάτικες παραδόσεις, οί όποίες όμως μās άφήνουν άδιάφορους. Ξεχάσαμε, βέβαια, πολλά πολύτιμα δικά μας πράγματα. Λησμονοῦμε εύκολα τή νηστεία πού άγιάζει καί όμορφαίνει τή ζωή. Ή Σαρακοστή περνά χωρίς νά τό πάρουμε είδηση. ΞΑν άκούσει κανείς από τόν ιερό Χρυσόστομο τί σημαίνει νηστεία, τότε θά συνειδητοποιήσει τό μέγεθος τής άπώλειας. «Νηστεία δέν είναι μόνο ή άποχή από κάποιες τροφές, αλλά ή κάθαρση από τήν άμαρτία, γι' αυτό όποιος όρίζει τή νηστεία μόνον ως άποχή από τά βρώματα, τήν άτιμάζει πío πολύ από όλους. ΞΑν νηστεύεις, δείξε το μέ τά έργα σου. ΞΑν δεις πτωχό έλέησέ τον, αν δεις έχθρό συμφιλιώσου, αν δεις φίλο νά προκόπτει μήν φθονήσεις... ΞΑς μή νηστεύει μόνον τό στόμα, αλλά καί τό μάτι καί ή άκοή καί τά πόδια καί τά χέρια καί όλα τά μέλη τοῦ σώματος...Τί ώφελει αν δέν τρωμε κρέατα καί φάρια, αλλά δαγκώνουμε καί καταβροχθίζουμε τούς άδελφούς μας;»

Πέρα από αυτό, ή συμμετοχή στή συγκλονιστική λειτουργία, λίαν πρωί τά Χριστούγεννα, θυσιάζεται από πολλούς στό ρεβεγιόν. Τά παραδοσιακά έδέσματα άγοράζονται πιά στά ζαχαροπλαστεία, τό σπίτι όμως δέν ευωδιάζει Χριστούγεννα. Τελικά τά «άγορασμένα πράγματα» δέν μās κάνουν ευτυχισμένους, έτσι πιστεύει ό Φ. Κόντογλου, έξαιρετικά επίκαιρος στήν έποχή τοῦ «shopping therapy».

Βέβαια, παρ' όλες τίς προσπάθειες εκδιονυσιασμοῦ τών Χριστουγέννων, διαφαινεταί καί κάποια αντίσταση. ΞΩ τοῦ θαύματος, μηνύματα έλπίδας ακούγονται μέσα στό πανδαιμόνιο τοῦ ευδαιμονισμού, κάποια φλόγα σιγοκαίει μέσα στή καρδιά τοῦ σύγχρονου έαυτοκεντρικού ανθρώπου. Ή ΐδια ή έορτή τής κατά σάρκα γεννήσεως τοῦ Σωτήρος Χριστοῦ αντίστέκεται στίς προσπάθειες μετατροπής της σέ διονυσιακή φιέστα. ΞΙσως ή αντίσταση αυτή νά προέρχεται αυτή από τόν κορεσμό πού προκαλεί ό ευδαιμονισμός. Παρ' όλο πού ό Αισχύλος έλεγε ότι «τό εὔ πράσσειν άκόρεστον έφν πāσι βροτοΐσιν», δηλαδή ότι ό άνθρωπος εκ φύσεως δέν χορταίνει

τήν απόλαυση, φαίνεται ότι ή ανθρώπινη ψυχή δέν άντέχει τόν άχαρο διονυσιασμό. Τί άνθρωπος είναι, όντως, και πόσο μακριά μπορεί νά φθάσει αυτός πού κάθε μέρα αναζητεί νέες ίκανοποιήσεις και νέους έρεθισμούς;

Έπιβεβαιώνεται συνεχώς ότι ή πτώση και ή άμαρτία δέν άποτελοϋν τήν άληθινή φύση τοϋ ανθρώπου, ότι κάθε άνθρωπος διασώζει μέσα του τό αισθητήριο για τό τί είναι άληθινό. Αυτό ή όρθόδοξη θεολογία τό εκφράζει μέ τή θέση ότι μέ τή πτώση δέν διεφθάρη όλoκληρωτικά ή εικόνα τοϋ Θεοϋ μέσα μας. Μέσα στόν άνθρωπο πνέει ή πνοή τοϋ Θεοϋ. Προφανώς ύπάρχει ή μητρική γλώσσα τής ανθρωπότητας πού όλοι κατανοοϋν, παρά τή βαβυλωνιακή σύγχυση τών γλωσσών, τήν «άταξία τής καρδιάς» και τήν ανθρωπολογική άναρχία. Τό πώς βλέπουμε τόν έαυτό μας, τό νόημα τής ύπαρξής μας και τόν προορισμό μας, ή εικόνα πού έχουμε για τόν Θεό και τόν άνθρωπο, έπηρεάζουν άμεσα τή ζωή μας, τό περιεχόμενο και τούς σκοπούς της, τόν τρόπο τοϋ βίου. Σίγουρα ή άποψή μας για τήν έλευθερία και τήν εϋτυχία μας, για τή σχέση μας μέ τόν συνάνθρωπο και τόν κόσμο, είναι διαφορετική άν βλέπουμε τόν άνθρωπο ως «άχρηστο πάθος», ως «ερριμμένο στόν κόσμο», ως «παντοπόρο άπορο».

Οί χριστιανοί έχουμε διαφορετική ανθρωπολογία και νοσηματοδότηση τής ζωής. 'Ο άνθρωπος είναι κατ' εικόνα και κατ' όμοίωσιν Θεοϋ, θεοκτιστός και θεοπόρος, ό ήγαπημένος τοϋ Θεοϋ, ό όποιος «ένηθρώπησεν ίνα ήμεις θεοποιηθώμεν». 'Η πίστη μας είναι πηγή τής αγάπης για τόν άλλο, τόν πλησίον και τόν μακράν, μάς κάνει σχεσιακούς, εϋχαριστιακούς, δημιουργικούς, φλεγόμενους ανθρώπους. 'Ο πιστός δέχθηκε πολλά, «τά πάντα», και γι' αυτό θά δώσει πολλά, «τά πάντα τοίς πᾶσι». 'Ακούμε τά υπέροχα λόγια τής Βίβλου: «'Αγαπητοί, αγαπάμεν άλλήλους ότι ή αγάπη έκ τοϋ Θεοϋ έστι, και πᾶς ό αγαπών έκ τοϋ Θεοϋ γεγέννηται και γινώσκει τόν Θεόν. 'Ο μή αγαπών οϋκ έγνω τόν Θεόν, ότι ό Θεός αγάπη έστίν» (Α' 'Ιωάν. 4,7-8).

'Η έορτή τών Χριστουγέννων είναι καιρός αυτογνωσίας και εϋχαριστίας, εϋκαιρία για νά κατανοήσουμε τή διαφορά μεταξύ «Θεανθρώπου» και «άνθρωποθεοϋ». Για νά συνειδητοποιήσουμε τό θαϋμα τής έν Χριστῶ έλευθερίας και τό τραϋμα τής άλλοτριωμένης ύπαρξης. «'Εάν μή γνῶμεν οϊους ήμᾶς έποίησεν ό Θεός, οϋκ έπιγνωσόμεθα οϊους έποίησεν ή άμαρτία» (Γρηγόριος ό Σιναίτης). Για νά πάψουμε νά νομίζουμε «άκοπον είναι τό σωθῆναι» ('Αμᾶ Συγκλητική), για νά ξεπεράσουμε τήν ψευδαίσθηση ότι ύπάρχει «άδάπανος εϋλάβεια» (Μ. Βασίλειος). Για νά ανακαλύψουμε τό βαθύ νόημα τής φράσης τοϋ Jacques Lacarriere ότι για τόν 'Ελληνα «ή 'Ορθοδοξία είναι τό σπίτι του». Για νά καταλάβουμε ότι τά Χριστούγεννα δέν είναι έορτή συναισθηματισμῶν πού γρήγορα έρχονται και άκόμα ταχύτερα παρέρχονται. «'Η αγάπη δέν είναι συγκίνηση, αλλά Σταυρός», έλεγε ό μακαριστός π. Μιχαήλ Καρδαμάκης. Μᾶς τό θυμίζουν τό «χίλιες φορές νά γεννηθείς, τόσες θά σε σταυρώσουν» τοϋ ποιητή, καθώς και ό Εϋαγγελιστής Ματθαίος, σύμφωνα μέ τόν όποιο, όπως σημειώνει ό καθηγητής Σ. 'Αγουρίδης, «ήδη κατά τή Γέννηση τοϋ 'Ιησοϋ άκούμε τίς καμπάνες τής Μ. Παρασκευής: ή ήγεσία τοϋ κόσμου θέλει νά τόν άφανίσει. Και αυτό, όπως φαίνεται, γίνεται πάντοτε». 'Ομως μαζί μέ τό «Χριστός γεννάται δοξάσατε» και τίς καμπάνες τοϋ Πάθους ήχει, ήδη από τά Χριστούγεννα, τό «θανάτω θάνατον πατήσας» τής λαμπροφόρου 'Εγέρσεως τοϋ Κυρίου.

TINA ME ΛΕΓΟΥΣΙΝ ΟΙ ΑΝΘΡΩΠΟΙ ΕΙΝΑΙ;

35. Ποιά είναι ἡ θεολογική σπουδαιότητα τῶν παραβολῶν;

Πρωτ. Κωνσταντίνου Παπαθανασίου,
Ἐφημ. Ἱ.Ν. Κοιμ. Θεοτόκου Παλαιοῦ Φαλήρου, Ἱ.Μ. Νέας Σμύρνης

ΗΘΕΟΛΟΓΙΚΗ σπουδαιότητα τῶν παραβολῶν τοῦ Κυρίου ἐντοπίζεται σέ τρεῖς ἐνόητες, πού ἀναφέρονται στό τί διδάσκουν γιά τόν Θεό, γιά τούς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ καί γιά ἐκείνους πού δέν ἀνήκουν στούς ἀνθρώπους τοῦ Θεοῦ.

Στή διδασκαλία γιά τόν Θεό, οἱ παραβολές ἀποκαλύπτουν μερικά ἰδιώματα τοῦ Θεοῦ. Πρωταρχικό ἰδιώμα ἀποτελεῖ ἡ κυριότητά του ἐπί τοῦ κόσμου. Ὁ Θεός προστάζει τούς δούλους πού ἐπιλέγει, οἱ ὅποιοι ὅταν κάνουν ὅλα τά διαταχθέντα λένε ὅτι εἶναι ἀνάξιοι δούλοι, ἀφοῦ αὐτό πού ὄφειλαν νά κάνουν ἐποίησαν (Λκ. 17,7-10). Ὁ Ἰδιος ἐπίσης μέ τή θεία αὐθεντία του σπέρνει τόν λόγο του ὅπουδῆποτε ἐπιθυμεῖ, ἀνοίγοντας τό θαυμαστό μυστήριο τῆς βασιλείας Του σέ ποικίλα πλήθη ἀνθρώπων, σύμφωνα μέ τήν παραβολή τοῦ σπορέως (Μκ. 4,3-9 παράλ.).

Παράλληλα, ὁ Θεός ἀποδεικνύεται ὑπομονετικός, καθυστερώντας τήν τιμωρία του πρός τήν κακότητα καί τή σκληρότητα τῶν ἀνθρώπων, ὅπως τῶν κακῶν γεωργῶν, δηλ. τῶν θρησκευτικῶν ἀρχόντων τοῦ Ἰσραήλ, ἐλπίζοντας ὅτι ἐν τέλει θά ἀποφέρουν τούς καρπούς τῆς ὑπακοῆς στίς θεῖες ἐντολές (Μκ. 12,1-9 παράλ.), καί ὅτι Ἐκεῖνος θά βρεῖ ἀνθρώπους μέ πίστη στή γῆ κατά τό τέλος τῶν αἰῶνων (Λκ. 18,1-8).

Διαφαίνεται ἐπίσης μέσα ἀπό τίς παραβολές ὅτι ὁ Θεός πασχίζει νά μήν ξεριζώσει τό κακό, καθώς μπορεῖ νά καταστραφεῖ καί τό καλό συνάμα, καθώς συλλέγοντας τά ζιζάνια μπορεῖ νά ξεριζωθεῖ μαζί μέ αὐτά καί τό σιτάρι (Μτ. 13,24-30). Ὁ Θεός ἐπίσης προσφέρει γενναιόδωρα σέ ὅποιον τοῦ ζητήσῃ, ὅπως ὁ φίλος τοῦ ταξιδιώτη θά τοῦ δώσει ὅ,τι χρειάζεται (Λκ. 11,5-8· 18,1-8), καί εἶναι σπλαχνικός καί οἰκτίρμων πέρα ἀπό κάθε προσδοκία. Δέν ἀνταμείβει ἐπί τῆ βάσει τῆς ἀξίας τοῦ καθενός, ὅπως νόμιζαν οἱ ἐργάτες τοῦ ἀμπελιοῦ (Μτ. 20,1-16), ἀλλά κρίνει, ἀποφασίζει καί ἀνταμείβει μέ τήν ἐλευθερία τῆς θείας του βουλήσεως, καθώς ὁ Ἰδιος εἶναι ἀπολύτως ἐλεύθερος, μή ὑποκείμενος σέ ἕξωθεν ἤ ἔσωθεν περιορισμούς. Κοπιάζει γιά νά ἀναζητήσῃ καί νά σώσῃ τό χαμένο, ὅπως διαφαίνεται ἀπό τήν παραβολή τοῦ χαμένου προβάτου· προσδοκᾷ –ὅπως ἡ γυναίκα μέ τή χαμένη δραχμή– τή μετάνοια τοῦ ἁμαρτωλοῦ, καί ἐκτείνεται τό ἐνδιαφέρον καί ἡ ἀγάπη του ἀκόμη καί στούς περιθωριοποιημένους τῆς κοινωνίας ὡς σπλαχνικός πατέρας (Λκ. 15,1-7 κ.ἄ.). Ὁ Θεός, τέλος, ἐμπιστεύεται ὅλους ὅσοι ἀνέλαβαν ἔργο διαχείρισης, σύμφωνα μέ τήν παραβολή γιά τούς δύο γιούς καί τῶν ταλάντων (Μτ. 21,28-32· 25,14-30· Λκ. 16,1-9).

Ὁ ἅγιος Σάββας καί ἡ λειτουργική τάξη τῆς Ἐκκλησίας

Τοῦ Παναγιώτη Ἰ. Σκαλτσῆ,
Ἄναπλ. Καθηγητῆ Α.Π.Θ.

Τό συναξάρι τῆς 5ης Δεκεμβρίου μᾶς ἀποκαλύπτει ἕνα ἀκόμη πρόσωπο τῆς ἀγιολογικῆς χορείας. Ἡ ἐκκλησιαστική λειτουργική μνήμη μᾶς ὑπενθυμίζει ἕνα ἀκόμη πρότυπο τοῦ καινοῦ ἐν Χριστῷ ἀνθρώπου, ἕναν πολύφωτο ἀστέρα «τοῦ νοητοῦ στερεώματος»¹, τόν ὅσιο Σάββα τόν ἡγιασμένο.

Ὁ ὅσιος Σάββας εἶναι ἀπό ἐκείνους, γιά τούς ὁποίους ἡ Παλαιά Διαθήκη λέγει ὅτι ζοῦν στόν αἰῶνα καί ὁ μισθός τοῦ κόπου των εἶναι στά χέρια τοῦ Θεοῦ. «Δίκαιοι εἰς τόν αἰῶνα ζῶσιν καί ἐν Κυρίῳ ὁ μισθός αὐτῶν»².

Ὁ βιογράφος του Συμεών ὁ Μεταφραστής μᾶς πληροφορεῖ ὅτι ὁ ὅσιος Σάββας ἔζησε στά χρόνια τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ καί καταγόταν «ἀπό τήν χώραν τῶν Καππαδοκῶν» καί τό χωριό Μουταλάσκη, «υἱός γονέων εὐσεβῶν Ἰωάννου καί Σοφίας». Ἀπό πολύ μικρός, βοηθούμενος καί ἀπό τό οικογενειακό του περιβάλλον, θεώρησε τά πάντα σκύβαλα καί ἀκολούθησε «τόν μονήρη καί ἀπράγμονα βίον».

Ἀρχικά μπῆκε σέ μοναστήρι πού εἶχε ιδρύσει ὁ Μέγας Βασίλειος³ καί σέ ἡλικία 17 ἐτῶν μετέβη στήν Παλαιστίνη ὅπου μέ προτροπή τοῦ μεγάλου Εὐθυμίου κοινοβίασε στό μοναστήρι τοῦ ἁγίου Θεοκτίστου.

«Ἐκεῖ, λοιπόν, διατρίβων ὁ θεῖος Σάββας ἐλάμβανε πολλή ὠφέλεια ἀπό ὅλους

τούς ἀδελφούς, ἐπειδῆ ἐμμεῖτο τοῦ καθενός τήν ἀρετή καί τή θεοφιλή πολιτεία». Γι' αὐτό τόν λόγο ὁ μέγας Εὐθύμιος τόν ὀνόμασε «παιδαριόγεροντα». Εἶχε τήν ἀπλότητα, τήν ἀκακία, τήν πραότητα τοῦ μικροῦ παιδιοῦ, ἀλλά ταυτόχρονα διακρινόταν γιά τή σοφία, τήν ἀγάπη καί τή διάκριση τοῦ πεπειραμένου γέροντα. «ὅσον δέ ἠῤῥξανεν ἡ ἡλικία του –τονίζει ὁ συναξαριστής– τόσον ἠῤῥξανε καί ἡ ἀρετή του».

Στόν ἡγιασμένο χῶρο τῆς κοινοβιακῆς πολιτείας «χάριτι θεία» καί «ταῖς τῶν δακρῦν του ροαῖς» ἀπέκτησε πνευματική σοφία «κατατρυφῶν τῆς θείας ὠραιότητος». «Προέκοπτε σοφία καί ἡλικία καί χάριτι»⁴, γιά νά θυμηθοῦμε τόν βιβλικό λόγο καί νά δώσουμε τό στίγμα τῆς χριστομίμητης πράγματι ζωῆς του.

Τόση ἦταν ἡ πρόοδος του, ὥστε ἀργότερα ὁ ἴδιος ἀξιώθηκε νά γίνει «πολλῶν μοναχῶν καθηγητής καί ἡγούμενος». Στήν ἱστορία τοῦ ἀσκητισμοῦ ὁ ὅσιος Σάββας δημιούργησε δική του ἐποχή. Ὅπως τονίζει ὁ Ἱμνογράφος του, συγκρότησε πάνω στή γῆ «ἀσκητικόν γυμνάσιον» καί συνέδεσε τό ὄνομά του μέ τήν ὀμώνυμη λαύρα, ἕνα ἀπό τά μεγαλύτερα κέντρα μοναστικῆς ζωῆς καί διαμόρφωσης τῆς λειτουργικῆς τάξης τῆς Ἐκκλησίας.

Γιά τή διατύπωση καί ἐφαρμογή τῆς παλαιᾶς αὐτῆς τάξης πού ἐπηρέασε καί

τή μετέπειτα λατρευτική ζωή τῆς Ἐκκλησίας, ὁ ἅγιος Συμεών Θεσσαλονίκης γράφει. «Καί γάρ ὁ θεῖος πατήρ ἡμῶν Σάββας ταύτην διευτύπωσε, παραλαβὼν αὐτήν ἀπὸ τοῦ ἐν ἀγίοις Εὐθυμίου καὶ Θεοκτίστου. Οὗτοι δέ γε ἀπὸ τῶν πρὸ αὐτῶν καὶ τοῦ ὁμολογητοῦ Χαρίτωνος παρειλήφασιν. Τὴν δέ τοῦ ἱεροῦ Σάββα διατύπωσιν, ὡς ἐμάθομεν, καταφθαρέντος τοῦ τόπου ὑπὸ βαρβάρων ἀφανισθεῖσαν, ὁ ἐν ἀγίοις πατήρ ἡμῶν Σωφρόνιος ὁ τῆς ἀγίας πόλεως πατήρ ἡμῶν Σωφρόνιος ὁ τῆς ἀγίας πόλεως πατριάρχης, φιλοπονήσας ἐξέθετο· καί μετ' αὐτόν πάλιν ὁ θεῖος ἡμῶν καὶ θεολογικός πατήρ ὁ Δαμασκηνός Ἰωάννης ἀνανεώσατο καὶ γράφας παρέδωκε»⁵.

Ἡ πληροφορία αὐτὴ τοῦ ἁγίου Συμεῶν δείχνει ὅτι τὸ ἱεροσολυμιτικὸ τυπικὸ ἢ τυπικὸ τοῦ ἁγίου Σάββα εἶναι συνδεδεμένο μέ μεγάλες μορφές τοῦ ἀναχωρητισμοῦ ἢ τοῦ κοινοβιακοῦ μοναχικοῦ πολιτεύματος καὶ ἔχει ὡς πρότυπο παλαιότερες μορφές λατρείας, πού ὁ ὅσιος τίς γνώρισε μέσα ἀπὸ τὴν ἐμπειρία του σέ μοναστικά κέντρα τῆς Καππαδοκίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Αἰγύπτου.

Τίς ἐμπειρίες αὐτές τίς συγχώνευσε, τίς πλούτισε καὶ τίς μετέφρασε «εἰς ἴδιον μοναχικόν σύστημα ζωῆς μέ ἴδιον τυπικόν, τὸ ὁποῖον ἐφήρμοσεν εἰς τὴν ὑπ' αὐτόν ἰδρυθεῖσαν λαύραν»⁶. Γι' αὐτὸ ἀκριβῶς λέγεται καὶ τυπικὸ τοῦ ἁγίου Σάββα, διότι ἡ σπουδαία αὐτὴ μορφή τοῦ μοναχισμοῦ τῆς Παλαιστίνης, τὸν ἕκτο αἰῶνα († 532), συνέδεσε τὴ λειτουργικὴ παράδοση πού βρῆκε μέ τὴ φερώνυμη μονὴ ὅσιος Σάββας στὰ Ἱεροσόλυμα⁷.

Χαρακτηριστικὰ λειτουργικά στοιχεῖα πού μετέφερε ὁ ἅγιος Σάββας στὴ λαύρα του ἀπὸ τὰ κοινόβια τοῦ πνευματικοῦ του δασκάλου ὀσίου Εὐθυμίου

(377-473), ἀλλὰ καὶ τὰ κοινόβια ἢ τίς λαῦρες ἄλλων Πατέρων, ὅπως τοῦ ὀσίου Χαρίτωνος⁸, τοῦ Θεοκτίστου († 466), Γερασίμου τοῦ Ἰορδανίτου († 475) καὶ Θεοδοσίου τοῦ Κοινοβιάρχου († 529), εἶναι ἢ κατὰ τὸν τύπο τοῦ Μεγάλου Βασιλείου⁹ ἡμερονύκτιος ἀκολουθία μέ τίς ἐπτὰ ὥρες κοινῆς προσευχῆς καὶ τίς ὀκτώ ἀκολουθίες¹⁰. Εἶναι ἐπίσης ἡ κοινὴ λατρεία κατὰ τὰ Σάββατα, τίς Κυριακές καὶ τίς γιορτές καὶ ἡ ἀγρυπνία, ἡ ὁποία ἀπέβη τὸ κύριο χαρακτηριστικὸ γνώρισμα τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ καὶ ἀποτελεῖ παραλλαγὴ τῆς συνήθους ἡμερονύκτιου ἀκολουθίας¹¹.

Ἔτσι, λοιπόν, ἡ Παλαιστίνη καὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, πού ἀπὸ τὸν 4^ο αἰῶνα χάρησθὴν πολιτικὴ καὶ τὴ βοήθεια τοῦ Μ. Κωνσταντίνου καὶ τῆς μητέρας του ἀγίας Ἐλένης ἀκτινοβολοῦν καὶ γίνονται πόλος ἔλξης προσκυνητῶν ἀπ' ὅλο τὸν κόσμο, ἀναδεικνύονται σέ πρῶτο κέντρο διαμόρφωσης τοῦ μοναχικοῦ τυπικοῦ, ἀλλὰ καὶ σύνθεσης τῆς μοναστικῆς λειτουργικῆς τάξης μέ τὴν τάξη τῆς κοσμικῆς Ἐκκλησίας (Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως)¹².

Στὸ σημεῖο αὐτὸ πρέπει νὰ σημειώσουμε ὅτι τὸ τυπικὸ τοῦ ἁγίου Σάββα αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ δὲ σώζεται. Γιὰ τίς ἐπόμενες γενιές τὸ κατέγραψε καὶ τὸ ἐπεξεργάσθηκε, προσθέτοντας νέα στοιχεῖα, ὁ ἅγιος Σωφρόνιος Ἱεροσολύμων (575-639) «ἵνα μήπως (ἢ ἐκκλησιαστικὴ ἀκολουθία) τῇ ἀγράφῳ ἐκδόσει καὶ χρονία παραδρομῇ λήθης βυθοῖς ἐμπεσοῦσα ἀμαυρωθεῖ»¹³.

Οἱ Πέρσες ἔκαψαν τὸ μοναστήρι τοῦ ἁγίου Σάββα καὶ μαζί μέ αὐτὸ καὶ τὰ χειρόγραφα τοῦ Σωφρονίου μέ τὸ τυπικὸ. Ἡ συλλογὴ τῶν παλαιῶν παραδόσεων ἔγινε ἐκ νέου ἀπὸ τὸν ἅγιο Ἰωάννη τὸ Δαμασκηνό, ὁ ὁποῖος ἀνανέωσε τὴν

ιεροσολυμιτική λειτουργική τάξη προσθέτοντας σ' αυτήν «καί τούς ιδίους μελωδικούς ύμνους»¹⁴. Έπομένως και η μεταγενέστερη έκδοση του τυπικού του αγίου Σάββα¹⁵ αποτυπώνει μία μακρά εξέλιξη της ιεροσολυμιτικής παράδοσης, στην οποία έχουν προστεθεί πολλά μεταγενέστερα στοιχεία¹⁶.

Ιδιαίτερη πάντως σημασία έχει ότι η ιεροσολυμιτική αυτή παράδοση επηρέασε άμεσα μέχρι και σήμερα τη λειτουργική τάξη της Έκκλησίας. Η παρακμή του μοναχισμού στην Παλαιστίνη και την Αίγυπτο, λόγω των επιδρομών των Περσών και των Αράβων, και η άνοδος του μοναχικού βίου στην Κωνσταντινούπολη με την ίδρυση της πρώτης μονής του όσιου Ίσαάκ τό 383 και του «Στουδίου» τό 463, γίνονται αιτία, ώστε τό τυπικό του όσιου Σάββα νά μεταφερθεί στη Βασιλεύουσα και νά δεχθεί την έπεξεργασία και επίδραση της κωνσταντινουπολιτικής σπουδατικής λειτουργικής τάξης¹⁷.

Από την έποχή μάλιστα της εικονομαχίας, μέ την επίδραση του μοναχισμού στην εκκλησιαστική ζωή και τή νίκη της Όρθοδοξίας, τό μοναχικό τυπικό του αγίου Σάββα, έπεξεργασμένο από τούς Στουδίτες, επικρατεί σ' όλα τά μοναστήρια, αλλά και στίς ένορίες από τίς όποιες έκτοπίζει τό αντίοχειανής ή κωνσταντινουπολιτικής προέλευσης και μέ έντελώς διαφορετική δομή, λιγότερες ακολουθίες και διαφορετικό τρόπο ψαλμωδίας κοσμικό ή άσματικό τυπικό¹⁸.

Σήμερα, λοιπόν, τό τυπικό των μοναστηριών, μέ σοβαρές όμως άσματικές επιδράσεις, ισχύει και στίς ένορίες μέ σημαντικές —έπίσημες ή άνεπίσημες— περικοπές ως πρός τόν αριθμό και τό περιεχόμενο των ακολουθιών. Η προσρμογή είναι αναγκαία λόγω των κοσμικών συνθηκών και του τρόπου ζωής του πληρώματος της Έκκλησίας¹⁹.

Τό μήνυμα πάντως, πού «ό υπερόπτης των κάτω και παρεπίδημος, ό έραστής των άνω, και έρημοπολίτης Σάββας ό θεόφρων»²⁰ μάς αφήνει, είναι ότι η λειτουργική τάξη της Έκκλησίας «ύπῆρξε, είναι και θά είναι πάντοτε μιά ζωντανή και δυναμική αποκάλυψη της διδασκαλίας της για την ίδια, της αυτοσυνειδησίας και του αυτοπροσδιορισμού της»²¹ παρά την άνομοιομορφία, τίς προσρμογές και την εξέλιξη της μέσα στην ιστορική πορεία.

Στην τάξη της λατρείας αποκαλύπτεται «ό κανόνας της πίστης» της Έκκλησίας, εκφράζεται τό «εύσημόνως και κατά τάξιν»²² του Άποστόλου Παύλου και της αρχαίας Πατερικής φωνής τό «πάντα τάξει ποιείν όφείλομεν όσα ό Δεσπότης έπιτελείν έκέλευσε κατά καιρούς τεταγμένους»²³. Περιφρουρείται επίσης και βιώνεται τό όρθόδοξο λατρευτικό φρόνημα²⁴, ύπηρετείται ή ίδια ή πνευματική ζωή των πιστών και ή ενεργός συμμετοχή των στην «έν πνεύματι και άληθεία»²⁵ λογική λατρεία του Θεού.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Από τό δοξαστικό των έορτών των αγίων Πατέρων.

2. Σοφ. Σολ. 5, 15.

3. Π. ΑΝΤΩΝΙΟΥ, «Ιστορική άνασκόπησης του βίου και της πολιτείας του όσιου Σάββα», *Νέα Σιών* 60 (1965) 274.

4. Λουκ. 2, 52.

5. ΣΥΜΕΩΝ ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗΣ, *Διάλογος*, ΤΒ', ΤΓ', PG 155, 556CD.

6. Η λαύρα έχει τή μορφή συνοικισμού μέ πολλά αυτόνομα κελλία, αλλά μέ κοινή κεντρική διοίκηση και κοινή λατρεία τά Σάββατα, τίς Κυρια-

κές και τίς μεγάλες γιορτές. Ἡ λαύρα τοῦ ἁγίου Σάββα εἶχε καὶ κοινόβιο μονή κατὰ τὸ σύστημα τοῦ Εὐθυμίου καὶ τοῦ Γερασίμου γιὰ τὸν καταρτισμὸ τῶν μελλόντων ἐρημιτῶν. Βλ. Α. Κ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΥ, *Χρόνος τελέσεως τῆς θείας Λειτουργίας*, «Καιρὸς τοῦ ποιῆσαι τῷ Κυρίῳ» (Πατριαρχικὸν Ἴδρυμα Πατερικῶν Μελετῶν, Ἀνάλεκτα Βλατάδων 37), Θεσσαλονίκη 1982, σ. 210, 212.

7. Ε. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ (Ἀρχιμ.), «Περί τοῦ ἀσματικοῦ ἢ βυζαντινοῦ κοσμικοῦ τύπου τῶν ἀκολουθιῶν τῆς ἡμερονυκτίου προσευχῆς», *Θεολογία* 20 (1949) τ. 4, σ. 705.

8. Γύρω στὸ 320-30 ἔδρυσε τὴν πρώτη λαύρα στὴ Φαράν τῆς ἐρήμου Ἰούδα. Βλ. Α. Κ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΥ, ὅπ.παρ., σ. 209.

9. Ὁ ὁσιος Εὐθύμιος στά κοινόβιά του εἶχε ἤδη ἐπιβάλει τίς γνωστές διατάξεις τοῦ Μεγ. Βασιλείου. Βλ. Α. Κ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΥ, ὅπ.παρ., σ. 212, σημ. 81. Κ. ΡΟΔΟΥΣΑΚΗ, «Οἱ πρώτοι κορυφαῖοι μοναχοὶ ἐν Παλαιστίνῃ», *Νέα Σιών* 60 (1965) 260. ΚΥΡΙΑΛΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ, *Βίος τοῦ ὁσίου Εὐθυμίου*, κεφ. 39.

10. Μέχρι σήμερα ἐπὶ καθημερινῆς βάσεως στά μοναστήρια ἰσχύει αὐτὸ τὸ σύστημα μέ τίς ἀκολουθίες τοῦ ἑσπερινοῦ, ἀποδείπνου, μεσονυκτικοῦ, ὄρθρου καὶ τῶν τεσσάρων Ὁρῶν (Α', Γ', ΣΤ', Θ'). Βλ. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Λειτουργικὴ Α', Εἰσαγωγή στὴ θεία λατρεία*, Θεσσαλονίκη 2004, σ. 145-147.

11. Α. Κ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΥ, ὅπ.παρ., σ. 212.

12. Ἡ τάξι τοῦ Ναοῦ τῆς Ἀναστάσεως μᾶς εἶναι γνωστὴ ἀπὸ τίς περιγραφές τῆς Αἰθερίας καὶ τίς Κατηχήσεις τοῦ Κυρίλλου Ἱεροσολύμων. Βλ. π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΜΕΜΑΝ, *Ἡ Ἐκκλησία προσευχομένη*, *Εἰσαγωγή στὴ λειτουργικὴ θεολογία*, ἀπόδοση ἀπὸ τὰ Ἀγγλικά: π. Δημ. Β. Τζέρεπου, ἔκδ. «Ἀκρίτας», 1986, σ. 235-236.

13. Π. Μ. ΤΡΕΜΠΕΛΑ, *Μικρὸν Εὐχολόγιον*, τ. Β', Ἀθήναι 1955, σ. 169, σημ. 1.

14. Ε. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ (Ἀρχιμ.), ὅπ.παρ., σ. 706.

15. *Τυπικὸν τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἀκολουθίας τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις Ἁγίας λαύρας τοῦ ὁσίου καὶ θεοφόρου πατρὸς ἡμῶν Σάββα*, Ἐνετία, ΑΨΟΑ (1771).

16. Ε. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ (Ἀρχιμ.), ὅπ.παρ., σ. 705.

17. Ε. ΑΝΤΩΝΙΑΔΟΥ (Ἀρχιμ.), ὅπ.παρ., σ. 211. Οἱ ἀγρυπνίες π.χ. καὶ οἱ μικροὶ ἑσπερινοὶ ἀντικαθίστανται ἀπὸ τίς παννυχίδες, χαρακτηριστικὸ στοιχεῖο τῆς Στουδιτικῆς τάξεως. Βλ. π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΜΕΜΑΝ, ὅπ.παρ., σ. 240. Γ. Θ. ΒΕΡΓΩΤΗ, *Τελετουργικὴ (Συμβολὴ στὴν ἱστορία τῆς Χριστιανικῆς λατρείας)*, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 64.

18. Γιὰ τίς διαφορές μεταξὺ μοναχικοῦ καὶ ἀσματικοῦ τυπικοῦ βλ. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Τὸ λειτουργικὸν ἔργον Συμεῶν τοῦ Θεσσαλονίκης (Συμβολὴ εἰς τὴν ἱστορίαν καὶ θεωρίαν τῆς θείας λατρείας)*, Θεσσαλονίκη 1965, σ. 145-149. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Ὁ ἅγιος Συμεὼν Θεσσαλονίκης συντάκτης τυπικοῦ*, ἀνάτυπο ἀπὸ τὸν τόμο: Πρακτικὰ Λειτουργικοῦ Συνεδρίου εἰς τιμὴν καὶ μνήμην τοῦ ἐν ἁγίοις Πατρὸς ἡμῶν Συμεῶνος Ἀρχιεπισκόπου Θεσσαλονίκης τοῦ θαυματουργοῦ (19-8-81), Θεσσαλονίκη 1983, σ. 111, 112. Γ. Θ. ΒΕΡΓΩΤΗ, ὅπ.παρ., σ. 60-63.

19. Ι. Μ. ΦΟΥΝΤΟΥΛΗ, *Λειτουργικὴ Α', ...*, σ. 146. ΤΟΥ ΙΔΙΟΥ, *Λογικὴ Λατρεία*, ἔκδ. Ἀποστολικῆς Διακονίας, 1984, σ. 306-309.

20. Ἀπὸ τὸ πρῶτο τροπάριο τῶν Αἴνων τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου.

21. π. ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΣΜΕΜΑΝ, ὅπ.παρ., σ. 250.

22. Α' Κορ. 14, 40.

23. ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΡΩΜΗΣ, *Ἐπιστολὴ Α', Πρὸς Κορινθίους*, 40, 1-4.

24. Α. Κ. ΚΑΛΥΒΟΠΟΥΛΟΥ, ὅπ.παρ., σ. 40. Βλ. καὶ Γ. Δ. ΜΕΤΑΛΛΗΝΟΥ (Πρωτ/ρου), *Ἡ Θεολογικὴ μαρτυρία τῆς ἐκκλησιαστικῆς λατρείας*, ἔκδ. «Ἀρμός», Ἀθήνα 1996, σ. 47-48.

25. Ἰω. 4, 24.

Ὁ λόγος τῆς Ἐκκλησίας καί ὁ σύγχρονος ἄνθρωπος (ΣΤ')

Κωνσταντίνου Κορναράκη,

Ἐπίκ. καθηγητῆ Θεολογικῆς Σχολῆς Ε.Κ.Π.Α.

1. Οἱ προκλήσεις
καί οἱ προοπτικές τοῦ μέσου.
Ἡ περίπτωση τοῦ διαδικτύου.

Ἀποτελεῖ πλέον κοινό σημεῖο ἀναφορᾶς τό γεγονός ὅτι μεταξύ τῶν μέσων τῆς σύγχρονης τεχνολογίας, τό διαδίκτυο μπορεῖ νά ἀποτελέσει σημαντική ἐναλλακτική δυνατότητα ἐξόδου τῆς Ἐκκλησίας πρὸς τόν σύγχρονο κόσμο, ὥστε ἡ ἴδια νά ἀνανεώνει συνεχῶς, μέ οἰκουμενικό τρόπο, τήν πρόσκληση τῶν ἀνθρώπων στή Βασιλεία τῶν Οὐρανῶν. Κατ' αὐτό τόν τρόπο, ἡ δυνατότητα τοῦ διαδικτύου νά συμβάλλει στήν πλήρωση τῆς ἐντολῆς τοῦ Χριστοῦ, «αὐτό πού σᾶς λέω στό σκοτάδι, νά τό πεῖτε στό φῶς, κι αὐτό πού ἀκοῦτε ψιθυριστά στό αὐτί, διακηρύξτε το ἀπό τούς ἐξῶστες»¹, καθιστᾶ τή χρήση του ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας «ἀναπόφευκτη ἀποδοχή μίας πολιτισμικῆς διευκόλυνσης – χρήσης, ἀνάλογη ἐκείνης τῆς τυπογραφίας»².

Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, οἱ προοπτικές οἱ ὁποῖες ἀνοίγονται γιά τήν Ἐκκλησία, χάραχτο στό διαδίκτυο, εἶναι εὐδαίμονες, διότι μπορεῖ νά ἀποκομίσει ὠφέλεια σέ διαχειριστικό ἐπίπεδο (τό ἱεραποστολικό ἔργο ἀποκτᾶ ψηφιακή διεισδυτικότητα καί μπορεῖ νά προετοιμάσει τό ἔδαφος γιά τήν προσωπική παρουσία ἢ νά τήν ὑποστηρίξει σέ ὑλικοτεχνική ὑποδομή), ἀλλά καί σέ ποιμαντικό ἐπίπεδο, ἰδιαίτερος ὑπό τήν ἔννοια τῆς ἐξατομικεύσεως τοῦ εὐαγγελι-

κοῦ μηνύματος γιά κάθε ἄνθρωπο πού ζητεῖ ἐξηγήσεις περὶ τῆς χριστιανικῆς ἐλπίδας³, σύμφωνα ἄλλωστε καί μέ τό ὑπόδειγμα τῆς διδασκαλίας τοῦ Χριστοῦ.

Ὡστόσο, ἡ ἐμπειρική παρατήρηση τῆς λειτουργίας τοῦ διαδικτύου ὀδηγεῖ ἀναπόφευκτα στή διαπίστωση ὅτι σέ πολλές περιπτώσεις συναντᾶται ἡ τάση ἐνός χειριστῆ ἱστολογίου (administrator) νά προσπαθεῖ νά ἐλέγξει τή θρησκευτικότητα τοῦ ἀναγνώστη του μέ μία πληροφορία θρησκευτικοῦ περιεχομένου (π.χ. ἱστορίες ἀπό τή ζωή καί τή διδασκαλία σύγχρονων πνευματικῶν μορφῶν) ἡ ὁποία, ἐμμέσως, διεκδικεῖ τήν ποιμαντική ἀθθεντία, παραβλέποντας τήν προϋπόθεση τῆς ἐξατομικεύσεως τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος. Ἡ ἐξατομικεύση, ὅμως, τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος ἀφορᾶ στήν προσωπική σχέση πού ἀναπτύσσεται στά ὅρια τῆς πνευματικῆς πατρότητας καί υἰότητας. Ὑπό τήν ἔννοια αὐτή, μία ἀπό τίς προκλήσεις κατὰ τή χρήση τοῦ διαδικτύου εἶναι ἡ μέριμνα ἐκ μέρους τῆς Ἐκκλησίας γιά τό μή πεπαιδευμένο θεολογικά μέλος τῆς, ὥστε νά προστατευθεῖ ἀπό τίς ἀρνητικές ἐπιπτώσεις τῶν ὑποκειμενικῶν ἀναλύσεων τοῦ εὐαγγελικοῦ μηνύματος στόν κόσμο τῆς ψηφιακῆς τεχνολογίας, εἴτε ὑπό τή μορφή ἀθεμελίωτων θεολογικά θέσεων, εἴτε ὡς διαρκῆς ἀρνητισμός πού προκαλεῖ φοβικά σύνδρομα. Τοῦτο ἐπιβεβαιώνεται ἀπό τά πορίσματα τῆς ἐμπειρικῆς ἔρευνας,

τά όποια ύπονοοϋν ότι ή ιδεολογική κατεύθυνση ένός ιστολογίου («χριστιανικό») δέν τό απαλλάσσει από παθολογικά στοιχεία πού συναντοϋμε στην παγκόσμια κοινωνία τών ιστολογίων (*Christian Blogosphere*) και τά όποια μπορεί νά μεταφέρει στον χώρο τής κοινωνίας τών χριστιανικών ιστολογίων⁴.

Έπομένως, ύπάρχουν ιδιωτικά ιστολόγια ή λεγόμενες σελίδες κοινωνικής δικτύωσης (*Facebook, Twitter, Hi5, MySpace* κ.λπ.) πού είναι δυνατόν νά συμβάλλουν δημιουργικά στό ποιμαντικό έργο τής Έκκλησίας (έχοντας τή δυνατότητα μεταδόσεως ποικίλων πληροφοριών μέ τή χρήση σχετικών εικόνων και βίντεο), αλλά και αντίστοιχες ψηφιακές σελίδες, στίς όποιες ό θεολογικός λόγος θεωρείται ύποκειμενική υπόθεση τοϋ τυχόντος χειριστή, προκαλώντας μείζονα προβλήματα κατανόησης τοϋ εϋαγγελικού λόγου. Στην περίπτωση αυτή είναι δυνατόν ό χειριστής τής ιστοσελίδας νά ύποκαθιστά τό έργο τής Έκκλησίας ύπό τή βεβαιότητα ότι ό έπίσημος εκκλησιαστικός φορέας σφάλλει περί τήν αλήθεια.

Έπομένως, μία δυναμική άφετηρία συζητήσεως τής όριοθέτησης τοϋ ρόλου τοϋ διαδικτύου στη λειτουργία τοϋ εκκλησιαστικού λόγου πρέπει νά είναι ή διευκρίνιση ότι αυτό άποτελεί μέσο για τήν έρμηνεία τοϋ εϋαγγελικού λόγου και όχι μετασχηματιστή του (διότι ή άπρόσωπη λειτουργία μίας ιστοσελίδας μπορεί νά επιδράσει άποφασιστικά σέ συναισθηματικές, ψυχολογικές ή πνευματικές έπιλογές). Ήδη από τό 1964 πού ό Mc Luhan διατύπωσε τό κλασικό πλέον άξιωμα ότι «τό μέσο είναι τό μήνυμα»⁵, ύποστηρίζοντας οϋσιαστικά ότι τό μέσο σφραγίζει τό μήνυμα, δηλαδή ότι τό μέσο μπορεί νά λειτουργεί ως μετασχηματιστής τοϋ μηνύματος, είναι φανερό ότι ή έκφραση μίας

ύποκειμενικής αλήθειας και ή άξίωση από τον χειριστή ένός ιστολογίου νά περιβληθεί ή αλήθεια αυτή μέ άϋθεντία, έπομένως νά άναγνωριστει ως καθολική, καθιστά τό μέσο έρμηνευτική δικλείδα τοϋ μηνύματος. Σύγχρονες θεωρίες, βεβαίως, ύποστηρίζουν ότι στό πλαίσιο τής άσύγχρονης έπικοινωνίας είναι τό μήνυμα πού καθίσταται μετασχηματιστής τοϋ μέσου (ένα μήνυμα είναι τόσο καταλυτικό ώστε νά διαμορφώσει τό προφίλ ένός μέσου), αλλά άκόμη και στην περίπτωση αυτή είναι σαφής ή εϋθύνη τής Έκκλησίας έναντι τής λειτουργίας τοϋ διαδικτύου, διότι οϋτως ή άλλως τό μέσο δέν παύει νά άποτελεί τον φορέα τοϋ μηνύματος αυτού.

Η Έκκλησία διαθέτει τίς όρισμένες από τήν παράδοσή της άσφαλιστικές δικλίδες έρμηνείας τοϋ μηνύματος της και τής διαφυλάξεώς του στην άϋθεντικότητά του. Όστόσο είναι σαφές ότι, όταν τό τυχόν μέλος της δέν έχει τήν άϋτοσυνειδησία ότι άποτελεί άπλως μέσο εϋαγγελισμού τής έσχατολογικής έλπίδας και όχι ύποκατάστατο τής πηγής τοϋ μηνύματος, άποκτά τήν άξίωση ή προσωπική του έρμηνεία (ή όποια τείνει νά καταστει έτσι «ιδιωτική θεολογία») νά περιβληθεί μέ τήν εϋαγγελική άϋθεντία, μετασχηματίζοντας τό ίδιον θέλημα σέ δευτερεύουσα πηγή τοϋ μηνύματος. Κατ' αυτόν τον τρόπο, συναντοϋμε μία δευτερογενή πηγή μηνύματος («άτομοκεντρικό ίδιον θέλημα»), ή όποια λειτουργεί ως διαμετακομιστής τοϋ αρχικού μηνύματος, αλλά τό φιλτράρει αναλόγως προς τίς άσυνειδητες ψυχοδυναμικές επιδράσεις τίς όποιες δέχεται. Είναι προφανές ότι στην περίπτωση αυτή, τό τεχνικό μέσο άποτελεί διάυλο, ώστε νά χρησιμοποιείται τό μήνυμα ως έργαλειό δικαιοσεως ύπαρξιακών και ψυχολογικών στερεοτύπων.

Μέ βάση παρατηρήσεις αὐτοῦ τοῦ εἵδους, ὁ Davison (1983)⁶ διατύπωσε τὴ θεωρία τῆς ἐπιδράσεως τοῦ τρίτου προσώπου (*the theory of third-person effect*), ἐπιθυμώντας νὰ καταδείξει (σὲ συμπεριφοριστικό ἐπίπεδο) ὅτι ἓνα πρόσωπο, τὸ ὁποῖο ἐκτίθεται σὲ δυναμικὴ ἐπίδραση ἀπὸ ποικίλα μέσα μαζικῆς ἐνημέρωσης, θεωρεῖ ὅτι αὐτὰ ἔχουν μεγαλύτερη ἐπίδραση στοὺς ἄλλους παρά στὸν ἑαυτό του. Θεωρεῖ δηλαδή ὅτι τὸ ἴδιο παραμένει ἀνεπηρέαστο ἀπὸ τὰ μηνύματα πού λαμβάνει καὶ μεταθέτει τὸ πρόβλημα σὲ τρίτα πρόσωπα. Κατ' αὐτὸν τὸν τρόπο, μία ἐπικοινωνία μπορεῖ νὰ ὀδηγεῖ σὲ δράση ὄχι λόγῳ τῶν ἐπιπτώσεών της σὲ ἐκείνους στοὺς ὁποίους φαινομενικὰ ἀπευθύνεται, ἀλλὰ ἐπειδὴ οἱ ἄλλοι (τρίτα πρόσωπα) πιστεύουν ὅτι θὰ ἔχει ἀντίκτυπο στό κοινὸ αὐτό. Αὐτὴ εἶναι ἡ βάση τῆς συμπεριφοριστικῆς ὑποθέσεως τῆς ἀνωτέρω θεωρίας, ἡ ὁποία ἐρμηνεύει ἐνέργειες κοινωνικῆς συμπεριφορᾶς, ὅπως ὁ φόβος ἔναντι τῆς αἰρετικῆς προπαγάνδας ἀπὸ τοὺς θρησκευτικούς ἡγέτες, τὸ φαινόμενο τῆς λογοκρισίας ἢ ἄτυπων μηχανισμῶν νομιμότητας θρησκευτικῆς συμπεριφορᾶς.

Ἡ πατερικὴ σκέψη, ἂν καὶ ἀγνοεῖ τὴν προβληματικὴ τῆς θεωρίας τοῦ Davison, ἐν τούτοις ἔχει ἀπὸ πολὺ νωρὶς ὀρίσει τὴ σχέση μεταξὺ μέσου καὶ μηνύματος ὡς αὐθεντικὴ ἔκφραση τῆς ἐμπειρίας πού βιώνει ὁ ἄνθρωπος στὴν κοινωνία του μέ τὸν Θεό. Ἡ κοινωνία αὐτὴ μέ τὸν Θεό καταλὺει τὴ σκληροκαρδία καὶ καταξιώνει τὸν ἄνθρωπο μέ τὴ νηπτικὴ αὐτοσυνειδησία τῆς παθογένειας τοῦ πνευματικοῦ του κόσμου. Τότε ὁ ἄνθρωπος δὲν μπορεῖ νὰ λειτουργήσῃ ὡς ἀρνητικὸς μετασχηματιστὴς τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου, διότι ἤδη στό πρόσωπό του ἀκτινοβολεῖ ὁ λόγος αὐτός. Ὑπὸ τὴν ἔννοια αὐτὴ, στὰ ἔργα τῆς παχωμιανῆς παραδόσεως συναντοῦμε τὸν ἰδεατὸ τύπο διαδόσεως τοῦ μηνύματος τοῦ εὐαγγελικοῦ λόγου: «Ἐάν συναντήσεις ἄνθρωπο πού ζεῖ βίον ἀγνείας, πού ἢ ταπεινοφροσύνη ἀποτελεῖ συστατικὸ στοιχεῖο τοῦ βίου του, ὁ ὁποῖος εἶναι ἐλεήμονας, πρᾶος, ἀγαθός, ὁ ὁποῖος συμπάσχει μέ τὸν ἀδελφό του, ἀγαπᾷ τὸν Θεό, ἀγαπᾷ τὸν ἀδελφό του καὶ γενικὰ εἶναι φορέας ὄλων τῶν ἀρετῶν, Ὡ! τί ἀξιόθνηκες νὰ συναντήσεις! Ἀξιόθνηκες νὰ συναντήσεις τὸν ἴδιο τὸν Θεὸ τὸν ἀόρατο, στὸν νᾶό του τὸν ὁρατὸ καὶ στὴν εἰκόνα του»⁷.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Ματθ. 10, 27.

2. Β. Γιούλτση, «Χρονικὸ τῆς χρήσης σύγχρονων ἠλεκτρονικῶν μέσων στό ποιμαντικὸ ἔργο τῆς ἐκκλησίας», στό Συνοδικὴ Ἐπιτροπὴ Θείας Λατρείας καὶ τοῦ Ποιμαντικοῦ Ἔργου, *Τὰ σύγχρονα ἠλεκτρονικὰ μέσα στὴν ὑπηρεσία τοῦ ποιμαντικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας. Διαπιστώσεις καὶ Προοπτικὲς* (Πρακτικὰ Ἡμερίδος), Κλάδος Ἐκδόσεων τῆς Ἐπικοινωνιακῆς καὶ Μορφωτικῆς Ὑπηρεσίας τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, Ἀθῆναι 2009, σ. 25.

3. Α' Πέτρ. 3, 15.

4. A. Barlow, *Blogging America, The New Public Sphere*, Praeger Publishers, London 2008, σ. 151.

5. M. McLuhan, *Understanding Media, The Extensions of Man*, The MIT Press, Cambridge, Massachusetts London 1994, σ. 7 κ.έξ.

6. Davison W. P., «The third-person effect in communication», *Public Opinion Quarterly*, 47.1 (1983) 1-15.

7. Βίος Παχωμίου, Δ', 54, F. Halkin, *Sancti Pachomi Vitae Graecae*, Société de Bollandistes, Bruxelles 1932, σ. 447, 17-21.

26. Βασικά θέματα τῆς κατήχησης

Ἄλεξάνδρου Σ. Καριώτογλου,
Δρος Θεολογίας

Α. Ὁ Τριαδικός Θεός

«Ἐμεῖς εἴμαστε ἢ στό σκοτάδι τῆς τέλειαις ἄγνοιας ἢ γνωρίζουμε μόνον ἐκ μέρους». Μέ τή φράση αὐτή τοῦ Γέροντα Σωφρονίου τοῦ Ἑσσεξ τελειώσαμε τό προηγούμενο ἄρθρο. Εἶτε τό ἕνα συμβαίνει εἶτε τό ἄλλο, εἶναι βέβαιο ὅτι ὅλοι ἀναρωτιόμαστε μυστικά ἢ φανερά γιατί νά πιστεύουμε στό Θεό ὡς Τριάδα. Δέν θά ἦταν εὐκολότερο νά πιστεύουμε πολύ ἀπλά σέ μιά θεϊκή ἐνότητα, ὅπως ἀκριβῶς πιστεύουν οἱ Ἑβραῖοι καί οἱ Μουσουλμάνοι; Δύο ἔννοιες μποροῦν νά μᾶς βοηθήσουν νά κατανοήσουμε, ὅσο γίνεται, τό μυστήριο –γιατί γιά μυστήριο πρόκειται– τῆς Ἁγίας Τριάδος: ὅτι ὁ Θεός εἶναι προσωπικός καί ὅτι ὁ Θεός εἶναι ταυτόχρονα ἀγάπη. Ἀναφέρει ὁ ἐπίσκοπος Διοκλείας Κάλλιστος Γουέαρ: «ἕνα πρόσωπο δέν εἶναι καθόλου τό ἴδιο πράγμα μ' ἕνα ἄτομο. Ἀπομονωμένοι, ἀνεξάρτητοι, –κανείς ἀπό μᾶς δέν εἶναι ἕνα αὐθεντικό πρόσωπο ἄλλ' ἀπλῶς ἕνα ἄτομο, μιά ἀπλή μονάδα, ὅπως καταγράφεται στήν ἀπογραφή. Ὁ ἐγωκεντρικὸς εἶναι ὁ θάνατος τῆς ἀληθινῆς προσωπικότητας. Ὁ καθένας γίνεται ἀληθινό πρόσωπο μόνο ὅταν σχετίζεται μέ ἄλλα πρόσωπα, ὅταν ζεῖ γι' αὐτά καί μέσα σ' αὐτά. Δέν μπορεῖ νά ὑπάρξει ἄνθρωπος, ὅπως πολύ σωστά ἔχουν πεί, μέχρι νά ἐπικοινωνήσουν τουλάχιστον

δύο ἄνθρωποι. Ἄν τό πιό πολύτιμο στοιχεῖο στήν ἀνθρώπινη ζωή μας εἶναι ἡ σχέση τοῦ «Ἐγώ καί Σύ», τότε δέν μποροῦμε παρά ν' ἀποδώσουμε αὐτή τήν ἴδια σχέση, ὡς ἕνα σημεῖο, στήν αἰώνια ὑπαρξη τοῦ ἴδιου τοῦ Θεοῦ. Καί αὐτό εἶναι ἀκριβῶς πού ἐννοεῖ τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος. Στό ἐσώτατο τῆς θεϊκῆς ζωῆς, προαιώνια ὁ Θεός ξέρει τόν ἑαυτό του ὡς «Ἐγώ καί Σύ», μέ τριπλό τρόπο καί χαίρεται διαρκῶς μέ αὐτή τή γνώση. Προσωπικότητα καί ἀγάπη σημαίνουν ζωή, κίνηση, ἀνακάλυψη. Ἐπομένως τό Τριαδικό δόγμα ἐννοεῖ ὅτι θάπρεπε νά σκεφτόμαστε τό Θεό μέ δυναμικούς παρά μέ στατικούς ὄρους. Ὁ Θεός δέν εἶναι μόνο ἀκίνησια, γαλήνη, ἀναλλοίωτη τελειότητα. Γιά τίς εἰκόνες πού μᾶς ἔδειχναν τόν Τριαδικό Θεό, πρέπει νά παρατηροῦμε πιό πολύ τόν ἄνεμο, τό νερό πού τρέχει, τίς φλόγες τῆς φωτιᾶς πού δέν ἡσυχάζουν ποτέ»¹. Τά τρία πρόσωπα ἀποτελοῦν τόν Ἕνα Θεό καί δέν ἐνεργοῦν χωριστά τό ἕνα ἀπό τό ἄλλο. Ὡστόσο στό Θεό ὑπάρχει πραγματική διαφοροποίηση ὅπως καί ιδιαίτερη ἐνότητα. Ὑφίσταται δηλαδή μιά τριπλῆ διαφοροποίηση στήν ἐξωτερική ἐνέργεια τοῦ Θεοῦ, ἢ ὅποια ἀντανακλᾶ μιά τριπλῆ διαφοροποίηση στήν ἐσωτερική του ζωή. Ἀναφέρει ἀκόμα ὁ π. Κάλλιστος Γουέαρ ὅτι «ὁ Πατέρας, ὁ Υἱός καί τό Πνεῦμα δέν εἶναι μόνο “τρόποι” ἢ “διαθέσεις”

τῆς θεότητας, δέν εἶναι μόνο μάσκες πού ὁ Θεός προσλαμβάνει γιά ἕνα διάστημα γιά τίς συναλλαγές του μέ τή δημιουργία καί μετά τίς ἐγκαταλείπει. Ἀντίθετα εἶναι τρία, ἰσότημα καί συναΐδια, πρόσωπα. Ἐνας ἀνθρώπινος πατέρας εἶναι μεγαλύτερος ἀπ' τό παιδί του, ἀλλά ὅταν μιλάμε γιά τό Θεό ὡς “Πατέρα” καί “Υἱό” δέν πρέπει νά κατανοοῦμε τούς ὅρους στήν κυριολεξία. Βεβαιώνουμε γιά τόν Υἱό, “Δέν ὑπῆρξε χρόνος κατά τόν ὁποῖο δέν ὑφίστατο”. Καί τό ἴδιο λέγεται γιά τό Πνεῦμα. Ὁ καθένας ἀπό τούς τρεῖς εἶναι πλήρης καί τέλειος Θεός. Κανείς δέν εἶναι περισσότερο ἢ λιγότερο Θεός ἀπό τούς ἄλλους. Ὁ καθένας κατέχει ὄχι τό ἕνα τρίτο τῆς θεότητας, ἀλλά ὀλόκληρη τή θεότητα στήν ὀλότητά της· ὁμως, ὁ καθένας ζεῖ καί εἶναι αὐτή ἡ ἴδια ἡ θεότητα, μέ τό δικό του διακριτικό καί προσωπικό τρόπο»². Μεταξύ τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος ὑπάρχει συμφυΐα καί ὁμοτιμία. Συμφυΐα, δηλαδή φυσική συνάφεια καί ὁμοτιμία, δηλαδή ἰσοτιμία. Τά δύο αὐτά στοιχεῖα φαίνονται ἀπό τήν προτροπή τοῦ ἴδιου τοῦ Θεανθρώπου πρὸς τούς μαθητές Του καί κατά συνέπεια πρὸς ὅλους τούς διαδόχους τους νά βαπτίζουν ὅσους μαθητεύουν στήν ὁδό Του στό ὄνομα τῶν τριῶν προσώπων τῆς Ἁγίας Τριάδος. Σχολιάζοντας τή σχετική προτροπή ὁ ἅγιος Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς ἀναφέρει: «Βαπτίζοντάς τους στό ὄνομα τοῦ Πατρός καί τοῦ Υἱοῦ καί τοῦ Ἁγίου Πνεύματος.

Βλέπετε τήν συμφυΐα καί τήν ὁμοτιμία τῶν τριῶν προσκυνητῶν προσώπων νά κηρύττεται φανερά; Διότι ἕνα ὄνομα ἔχουν τά τρία, ἕνας εἶναι ὁ ἁγιασμός πού προέρχεται ἀπό αὐτά, μιά ἡ πίστη πρὸς αὐτά. Ἐχει δέ γίνει λόγος γι' αὐτά πολλές φορές στό εὐαγγέλιο, ἀλλά ἀσαφέστερα. Καί ὅταν βαπτίζοταν ὁ Κύριος τό μέν τρισυπόστατο δείχθηκε καθαρά, ὄχι ὁμως ἔτσι καί ἡ συμφυΐα καί ὁμοτιμία τους. Τώρα ὁ Κύριος παραγγέλλει νά κηρύττεται σέ ὅλους καί νά ἐναποτίθεται ἀπό τήν ἀρχή στήν καρδιά τῶν πιστευόντων, μέ τήν βεβαιότητα ὅτι χωρίς αὐτό τό δόγμα καί τήν σύμφωνα μέ αὐτό πίστη δέν εἶναι δυνατό νά καταβληθεῖ καθόλου ἀρχή θεοσέβειας»³.

Στήν προσπάθειά του ἕνας κατηχητής νά δώσει στόν κατηχούμενο νά κατανοήσῃ τό δόγμα τῆς Ἁγίας Τριάδος, θά πρέπει νά γίνει σαφές ὅτι παρὰ τό γεγονός, ὅτι πάνω σ' αὐτό ἔχουν γραφεῖ χιλιάδες θεολογικές πραγματείες, ἐξακολουθεῖ νά παραμένει ἕνα μυστήριο, τό ὁποῖο δέν προσεγγίζεται διανοητικά, ἀλλά μυστικά «ταῖς εὐχαῖς ἀντιπροσάγεσθαι καί πλησιάζειν» (νά προσαγόμεστε καί νά πλησιάζουμε σέ αὐτή διά τῶν εὐχῶν).

Εἶναι ὥστόσο φυσικό νά διερωτᾶται ὁ κατηχούμενος γιά τόν τρόπο μέ τόν ὁποῖο διακρίνονται τά τρία πρόσωπα, θέμα πού θά μᾶς ἀπασχολήσῃ στά ἐπόμενα ἄρθρα μας.

ΥΠΟΣΗΜΕΙΩΣΕΙΣ

1. Καλλίστου Γουέαρ Ἐπισκόπου Διοκλείας, Ὁ Ὅρθόδοξος Δρόμος, ἐκδ. Ἐπτάλοφος, Ἀθήνα 1983, σ. 34-35.

2. Καλλίστου Γουέαρ, ὁπ.π., σ. 37.

3. Γρηγορίου τοῦ Παλαμᾶ, Ὁμιλία ΑΗ' Εἰς τό Α' Ἐωθινόν. ΕΠΕ 10,476

ΔΙΑΚΟΝΙΑ ΤΟΥ ΛΟΓΟΥ
ΚΥΡΙΑΚΗ ΙΒ' ΛΟΥΚΑ

Ἄρχιμ. Νικοδήμου Εὐσταθίου,
Πρωτοσυγέλλου Ἱ. Μ. Χαλκίδος

(Λουκ. 17, 12-19)

[12 καὶ εἰσερχομένου αὐτοῦ εἷς τινα κώμην ἀπήντησαν αὐτῷ δέκα λεπροὶ ἄνδρες, οἱ ἔστησαν πόρρωθεν, 13 καὶ αὐτοὶ ἦσαν φωνὴν λέγοντες· Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς. 14 καὶ ἰδὼν εἶπεν αὐτοῖς· Πορευθέντες ἐπιδείξατε ἑαυτοὺς τοῖς ἱερεῦσι. καὶ ἐγένετο ἐν τῷ ὑπάγειν αὐτοὺς ἐκαθαρίσθησαν. 15 εἷς δὲ ἐξ αὐτῶν, ἰδὼν ὅτι ἰάθη, ὑπέστρεψε μετὰ φωνῆς μεγάλης δοξάζων τὸν Θεόν, 16 καὶ ἔπεσεν ἐπὶ πρόσωπον παρὰ τοὺς πόδας αὐτοῦ εὐχαριστῶν αὐτῷ· καὶ αὐτός ἦν Σαμαρεῖτης. 17 ἀποκριθεὶς δὲ ὁ Ἰησοῦς εἶπεν· Οὐχὶ οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δὲ ἐννέα ποῦ; 18 οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενὴς οὗτος; 19 καὶ εἶπεν αὐτῷ· Ἀναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε].

Ο ΙΗΣΟΥΣ μετέβαινε στή Σαμάρεια καὶ πλησιάζοντας σέ ἕνα χωριὸ τῆς περιοχῆς, παρουσιάζονται σέ ὀρισμένη ἀπόσταση στήν πορεία του δέκα λεπροί. Ἡ μέγιστη ἀναποδιά γιὰ ἕνα πρόσωπο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης. Δέν ἐπρόκειτο γιὰ μία τυχαία συνάντησι. Ὁ Ἰησοῦς δέν ἔκλεινε τὰ μάτια στή θλιβερὴ πραγματικότητα αὐτοῦ τοῦ κόσμου, ἀλλὰ ἐπίτηδες πήγαινε νά ἀναζητήσῃ τοὺς πλεονταλαίπυρους, ξεπερνώντας τίς ἀνθρώπινες συνθῆκες. Εἶχε ἔρθῃ ἀκριβῶς γι' αὐτό.

Οἱ λεπροὶ εἶχαν ἕνα εἶδος ἐλπιδοφόρου κυνισμοῦ στὰ μάτια τους. Ἦσαν αἰσιόδοξοι, γιατί εἶχαν ἀκούσει γιὰ τὴ δύναμη τοῦ Ἰησοῦ νά θεραπεύει, ἀλλὰ καὶ ἀμφέβαλαν, διότι μετὰ ἀπὸ ὅλα «ποιὸς θά μπορούσε νά ἐνδιαφέρεται γιὰ τοὺς λεπρούς»; Καὶ οἱ δέκα εἶχαν

ἕνα κοινὸ σημεῖο, τὴν ἐπιθυμία νά θεραπευθοῦν. Ἐκτός ἀπὸ αὐτὴ τὴν ὁμοιότητα, σέ πολλὰ ἄλλα ἦταν διαφορετικοὶ ὁ ἕνας ἀπὸ τὸν ἄλλο. Ὁ καθένας ἀπὸ αὐτοὺς εἶχε τὴν δική του προσωπικὴ ἱστορία νά διηγηθεῖ.

Τὸ κοινὸ τους αἶτημα ἦταν: «Ἰησοῦ ἐπιστάτα, ἐλέησον ἡμᾶς». Ὅταν εἶσαι σέ σοβαρὴ ἀνάγκη, γίνεσαι ἄμεσα καὶ ἀπίθανα θρησκευόμενος. Οἱ ἄνθρωποι χρησιμοποιοῦν ὅλους τοὺς ἐμπρέποντες θρησκευτικὸς ὅρους, ὅταν θέλουν νά ἐξασφαλίσουν κάτι ἀπὸ τὸν Θεό! «Διδάσκαλε, Κύριε, Παντοδύναμε, Σωτήρα, Πάτερ ἡμῶν ὁ ἐν τοῖς οὐρανοῖς... ὅ,τι θέλεις, δός μου μονάχα αὐτό πού χρειάζομαι!» Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ὁ Ἰησοῦς μᾶς ἐφιστᾷ τὴ προσοχὴ λέγοντας: «Στὴ βασιλεία τῶν οὐρανῶν δὲ θά μπεῖ ὁ καθένας πού μέ καλεῖ: Κύριε, Κύριε, ἀλλά

ὅποιος κάνει τό θέλημα τοῦ Πατέρα μου τοῦ οὐράνιου» (Ματθ. 7, 21).

Ἐπιζητοῦν ἔλεος, συμπόνοια, εὐσπλαχνία. Τέλος πάντων φωνάζουν ἀπό μακριά: «ἐλέησον ἡμᾶς». Ὅλοι θέλουν νά ἔχουν τή συμπάθειά Του, βρισκόμενοι στό μέσον μιᾶς κρίσης. Ὁ καθένας θέλει νά σωθεῖ, ὅταν συνειδητοποιεῖ ὅτι εἶναι ἐντελῶς χαμένος καί σέ θανάσιμο κίνδυνο. Τό κάνουν ἰστάμενοι «πόρρωθεν», γιά νά τηρήσουν τίς ἀποστάσεις ἀσφαλείας πού ἀπαιτοῦσε ὁ νόμος. Πόσο συχνά πολλοί φοβούμενοι τό πρόσωπο τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ ἴστανται «πόρρωθεν», ἀπό μακριά, γιά νά μήν ἀναγκαστοῦν νά «ἐμπλακοῦν πάρα πολύ».

Ὁ Ἰησοῦς ἐπέλεξε νά καλύψει τίς ἀνάγκες τους καί νά θεραπεύσει τήν ἀσθένειά τους. Ὁ Ἰησοῦς εἶναι σέ θέση νά κάνει ἐκπληκτικά πράγματα καί νά πραγματοποιήσει θαύματα, ὥστόσο δέν κάνει ἓνα θέαμα προκαλώντας τή προσοχή, ὅπως θά γινόταν σήμερα, γιά νά πανηγυρίσει τήν ἐπιτυχία του, γιά νά κάνει αἴσθηση καί γιά νά κερδίσει φήμη. Δέν τούς φέρνει μπροστά σέ τηλεοπτική πλατεῖα μέ ἑκατομμύρια θεατές. Δέν κάνει καί δέν λέει τίποτα ἰδιαίτερο, ἐκτός ἀπό τό «πορεύεσθε!»... Κανένα θέαμα, κανένα σόου, καμμιά παράξενη χειρονομία καί κανένα παράξενο τελετουργικό. Ἀπλῶς «πορεύεσθε!».

Σύμφωνα μέ τό Μωσαϊκό Νόμο, τόν ὁποῖο ὁ Ἰησοῦς τηροῦσε πάντοτε, ἐκεῖνοι ἔπρεπε νά παρουσιαστοῦν στούς ἱερεῖς, οἱ ὁποῖοι θά βεβαίωναν ὅτι εἶχαν πραγματικά θεραπευθεῖ, ὡσάν νά ἐλάβαν τή σφραγίδα τῆς ἐξουσίας. Αὐτό θά τούς ἐπέτρεπε νά ἐπιστρέψουν σέ μιᾶ φυσιολογική ζωή. Σίγουρα κάποιιοι ἀπό αὐτούς θά ἦταν ἐπιφυλακτικοί, νά

χρειάζεται νά πᾶνε στό σπίτι ἑνός ἱερέα. Ὅμως ἡ πραγματικότητα τούς ἀποστόμωσε: «ἐν τῷ ὑπάγειν ἐκαθαρίσθησαν»!

Μετά τήν ἴαση ὅλοι ἔτρεξαν μακριά γιά νά συνεχίσουν τή ζωή τους, ... ὅλοι ἐκτός ἀπό ἓναν. Γυρίζει καί πηγαίνει πίσω στόν Ἰησοῦ καί μέ μιᾶ κραυγή χαρᾶς δοξάζει τόν Θεό, σέ μιᾶ αὐθόρμητη παρόρρηση ἐπαίνου καί λατρείας. Ὁ πρῶην λεπρός ἔπεσε στά πόδια τοῦ Ἰησοῦ, ἐπαναλαμβάνοντας εὐχαριστίες. Οἱ ὑπόλοιποι τρέχουν σέ διαφορετικές κατευθύνσεις. Ὅχι πιά δάκρυα, ὄχι ἀγκαλιές, ὄχι σφίξιμο τοῦ χεριοῦ, καμμιά ἀνάμνηση πιά ἀπό τίς δοκιμασίες πού εἶχαν ἀντιμετωπίσει μαζί. Εἶναι σάν σέ ριπή ὀφθαλμοῦ ἡ σχέση τους νά εἶχε παύσει νά ὑφίσταται. Βλέπετε, τό μόνο πράγμα πού τούς ἐνδιέφερε τώρα ἦταν νά ἐπιστρέψουν στήν προηγούμενη ζωή τους. Ἀπλῶς ἤθελαν νά ξεχάσουν ἐκεῖνον τόν τρομερό ἐφιάλτη. Τελειώνει τό πρόβλημα, ξεχνοῦνται καί οἱ ἄλλοι!

Τότε ὁ Ἰησοῦς ἔκανε μιᾶ ἐρώτηση. Δέν ἦταν ὅμως ἐρώτηση πού ἀπευθυνόταν στό Σαμαρείτη, ὅσο στούς μαθητές Του πού τόν συνόδευαν, οἱ ὁποῖοι κατά πᾶσα πιθανότητα ἐξακολουθοῦσαν νά παραμένουν σέ ἀσφαλῆ ἀπόσταση ἀπό τόν πρῶην λεπρό. Στρέφεται πρὸς ἐκείνους καί τούς ἐρωτᾷ: «Οὐχί οἱ δέκα ἐκαθαρίσθησαν; οἱ δέ ἑννέα ποῦ; οὐχ εὐρέθησαν ὑποστρέψαντες δοῦναι δόξαν τῷ Θεῷ εἰ μὴ ὁ ἄλλογενής οὗτος;».

Ὁ Ἰησοῦς λέει στούς μαθητές Του: «Σέ περίπτωση πού δέν τό παρατηρήσατε, νά κάτι ἐδῶ πού ξεχωρίζει. Νά, σεῖς εἶχατε ἐδῶ ἑννέα ἰσραηλίτες, μέ μιᾶ μακρά κληρονομία τῆς τελετουργικῆς καθαρότητας καί δογματικῆς πίστη, θεματοφύλακες τῆς πολυειδοῦς χάριτος

τοῦ Θεοῦ γιά αἰῶνες, κεκλημένοι ἀπό τόν ἴδιο τό Θεό ὁ λαός μου κι ὁμως οὔτε ἕνας ἀπό αὐτούς ἐπέστρεψε νά εὐχαριστήσῃ τό Θεό. Ἐπί τήν ἄλλη νά ἕνας ξένος, αὐτός ὁ Σαμαρείτης, μέλος μιᾶς αἵρεσης καί πού δέν ἔχει σταματήσει νά μέ εὐχαριστεῖ». Συχνά οἱ δικές μας θρησκευτικές παραδόσεις ἐξαφανίζονται σάν τό χιόνι στόν ἥλιο, ὅταν δέν εἶναι πραγματικά ριζωμένες στήν καρδιά μας.

Τότε ὁ Ἰησοῦς λέει στόν Σαμαρείτη: «Ἀναστάς πορεύου· ἡ πίστις σου σέσωκέ σε». Ἀναρωτιέμαι ἂν ὁ Ἰησοῦς λέγοντας αὐτό δέν εἶχε τήν πρόθεση νά πεῖ δύο πράγματα τήν ἴδια στιγμή. Εἶναι ἀλήθεια ὅτι ἡ πίστη του τόν εἶχε θεραπεύσει ἀπό τή λέπρα. Ὑπάρχει ὥστόσο καί μιᾶ ἄλλη ἔννοια ἢ πεποίθηση, ὅτι αὐτός ὁ ἄνθρωπος θεραπεύτηκε πνευματικά. Εἶχε μιᾶ διάθεση εὐγνωμοσύνης καί αὐτή ἔκανε τή διαφορά στόν κόσμο.

Μέσω αὐτῆς τῆς ἐμπειρίας ὁ Ἰησοῦς διδάσκει πώς ἡ πιό ἄθλια μορφή τῆς ἀνθρώπινης ζωῆς εἶναι ἡ ἀπαλλαγμένη ἀπό τήν εὐγνωμοσύνη καί μπορεῖ νά ὑποφέρει ἀπό αὐτό τό κακό εἶτε εἶναι κάποιος περιθωριοποιημένος λεπρός, εἶτε ζεῖ σέ πολυτελές ἀνάκτορο ἐνός δοξαμένου βασιλιᾶ.

Ἐνα πράγμα εἶναι βέβαιο: ἡ εὐγνωμοσύνη ἔχει τήν ἀρχή της στήν προσωπική ἐμπειρία τῆς παρεχόμενης χάριτος τοῦ Θεοῦ πρός ἐμᾶς. Ὁ Ἀπόστολος Παῦλος τό εἶπε καλύτερα: «χάρις τῷ Θεῷ ἐπί τῇ ἀνεκδιγήτῳ αὐτοῦ δωρεᾷ» (Β΄ Κορ. 9, 15). Ὅλοι γνωρίζουμε ποιοί εἴμαστε καί πώς εἴμαστε φτιαγμένοι. Ξέρουμε ὅτι, παρά τίς ἀδυναμίες μας καί τίς ἀποτυχίες μας, ὁ Θεός ἔχυσε τό αἷμα Του γιά τή ζωή μας. Πῶς θά μπο-

ρούσαμε νά Του ἀπαντήσουμε διαφορετικά, παρά μέ ἐκφράσεις ἀδιάκοπης καί ἀδιάπτωτης εὐγνωμοσύνης; Πῶς μπορεῖ κάποιος νά καταλαβαίνει τί ἔκανε ὁ Ἰησοῦς στό Γολγοθᾶ καί νά μὴν ἐκραγεῖ σέ μία εὐγνωμοσύνη χαρούμενη καί αὐθόρμητη;

Ἐχουμε κληθεῖ σέ μία ζωή εὐχαριστίας, ἀναγνωρίζοντας καί ἐκφράζοντας τήν εὐγνωμοσύνη μας γιά τά ἀγαθὰ πού ἔχουμε λάβει ἀπό τό Θεό καί τούς ἄλλους. Γιατί ὅλοι μας εἴμαστε ὀφειλέτες καί ὁ ἄλλος ὁ μόνος τρόπος ἀνταπόδοσης ἀπό μέρους μας εἶναι νά ἔχουμε εὐγνωμονες καρδιές καί κάποια λόγια εὐχαριστίας. Δέν εἶναι ἀρκετό νά νιώθουμε εὐγνωμοσύνη μέσα στίς καρδιές μας. Ἡ εὐγνωμοσύνη αὐτή πρέπει νά ἐκφράζεται μέ λόγια πρός ἐκείνους στούς ὁποίους εἴμαστε ὀφειλέτες.

Ἀπό καιρό σέ καιρό εἶναι καλό νά σταθοῦμε καί νά κάνουμε ἀπογραφή «τῶν λογαριασμῶν εὐγνωμοσύνης» μας. Νά ρωτᾶμε τούς ἑαυτούς μας, ἂν ὑπάρχει καμμιᾶ περίπτωση στή ζωή μας γιά τήν ὁποία δέν εἶπαμε ποτέ τό «εὐχαριστῶ» μας. Ὑπάρχει καμμιᾶ ἐλλογία ἀπό τό Θεό γιά τήν ὁποία δέν Τόν εὐχαριστήσαμε; Ὑπάρχει κάποιο μέλος τῆς οἰκογένειάς μας, κάποιος φίλος, ἕνας συνάδελφος, ἕνας δάσκαλος, ἕνας κήρυκας, πού μέ κάποιον τρόπο ἄγγιξε τή ζωή μου ἢ μέ ὠφέλησε, στόν ὁποῖο δέν εἶπα ἕνα «εὐχαριστῶ»;

Ἄς εἶναι ἀπ' ἐδῶ κι ἐμπρός ἡ προσευχή τοῦ καθενός μας: «Θεέ μου, ἔχεις δώσει τόσο πολλά. Σ' εὐχαριστῶ γιά ὅλα. Σέ παρακαλῶ, δώσε μου καί δώσε σ' ὅλους μας καί κάτι ἀκόμα: Μία εὐγνωμονη καρδιά».

Ὁρθόδοξη Ἐκκλησιολογία καί αἱρέσεις

Πρωτ. Σωτηρίου Ὁ. Ἀθανασούλια,
Ἐφημερίου Μητροπολιτικοῦ Ἱ.Ν. Ἀγ. Βασιλείου Τριπόλεως

Η ΕΚΚΛΗΣΙΑ δέν εἶναι ἀνθρώπινος ὀργανισμός, ἀλλά τό Σῶμα τοῦ Χριστοῦ, ὅπως συχνά τονίζει ὁ ἀπ. Παῦλος (Ἐφεσ. 1, 23, Α΄ Κορ. 12, 27). Εἶναι τό ἴδιο τό ἱστορικό Σῶμα τοῦ Κυρίου, δηλ. ἡ θεωθεῖσα ἀνθρώπινη φύση Του, ἡ «ὁ Χριστός παρατεινόμενος» στούς αἰῶνες, κατά τήν Πατερική ἔκφραση. Πίστη στόν Χριστό σημαίνει πίστη στήν Ἐκκλησία καί πίστη στήν Ἐκκλησία σημαίνει πίστη στόν Χριστό. Ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ ἔχει τέσσερα βασικά χαρακτηριστικά: α) εἶναι μία, ἐπειδή ἕνας εἶναι ὁ Χριστός καί ἕνα εἶναι τό Σῶμα Του, β) εἶναι ἀγία, ἐπειδή ἅγιος (μέ ἀπόλυτη ἔννοια) εἶναι ὁ Χριστός καί ἀγιάζει ὁλόκληρο τό Σῶμα, γ) εἶναι καθολική, ἐπειδή ταυτίζεται μέ τόν «ὄλο Χριστό» καί κατέχει τό «πλήρωμα» τῆς Ἀλήθειας, καί δ) εἶναι ἀποστολική, ἐπειδή θεμέλιό της μετά τόν Χριστό εἶναι οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι.

Στίς χριστιανικές αἱρέσεις τῆς ἐποχῆς μας, ἀλλά καί σέ διάφορες ἄλλες παραθρησκευτικές ομάδες, διαστρέφεται ἡ διδασκαλία τῆς Ἀγ. Γραφῆς γιά τήν Ἐκκλησία μέ πολλούς καί διάφορους τρόπους. Ἔτσι, ἐνῶ εἶναι αὐτονόητο ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία, ἕκτοντάδες ομάδες αὐτοαποκαλοῦνται «ἐκκλησίες» («Ἐλευθέρα Ἀποστολική Ἐκκλησία τῆς Πεντηκοστῆς», «Ἐκκλησία τῶν Ἀντβεντιστῶν τῆς Ζ΄ Ἡμέρας»,

«Ἐλευθέρα Εὐαγγελική Ἐκκλησία» κ.ἄ.), πολλές ἀπό τίς ὁποῖες δέν προέρχονται κἄν ἀπό τόν χριστιανικό χῶρο («Ἐνωτική Ἐκκλησία», «Ἐκκλησία τῆς Σαηεντολογίας», ἀκόμη καί «Ἐκκλησία τοῦ Σατανᾶ»!). Πρόκειται σαφῶς γιά ψευδώνυμες «ἐκκλησίες», πού δέν ἔχουν καμμία σχέση μέ τήν μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ. Ἄλλες ομάδες διαστρέφουν τήν ἀλήθεια γιά τήν Ἐκκλησία, ὅπως αὐτή μαρτυρεῖται στήν Ἀγ. Γραφή καί στήν Πατερική Παράδοση. Οἱ σημαντικότερες ἐκκλησιολογικές πλάνες μεταξὺ τῶν σύγχρονων αἱρέσεων, εἶναι οἱ ἐξῆς:

α) Ἡ «θεωρία τῶν κλάδων». Σύμφωνα μέ αὐτή, εὐρύτατα διαδεδομένη στόν προτεσταντικό χῶρο, οἱ ἐπί μέρους «ἐκκλησίες» μοιάζουν μέ τά κλαδιά ἑνός δένδρου, πού συνδέονται στόν ἴδιο κορμό. Ὅλες μαζί ἀποτελοῦν τήν μία Ἐκκλησία, ὅλες εἶναι τμήματά της καί ὅλες κατέχουν τήν ἀλήθεια (ἢ τουλάχιστον ἕνα μέρος τῆς ἀλήθειας). Ἄρα, πρέπει νά συνεργάζονται καί κάθε μία μπορεῖ νά ὠφεληθεῖ ἀπό τίς ἄλλες. Ἡ αἱρετική αὐτή θεωρία βασίζεται στίς ἀντιλήψεις τῆς Νέας Ἐποχῆς ὅτι οἱ θρησκείες εἶναι διαφορετικοί «δρόμοι», πού ὀδηγοῦν στόν ἴδιο Θεό, καί καταργεῖ τήν ἀλήθεια ὅτι ἡ Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ εἶναι μία. Τήν ἐμφανίζει διασπα-

σμένη και τό Σῶμα τοῦ Κυρίου τεμαχισμένο, δέν θεωρεῖ τή μία πίστη ὡς προϋπόθεση γιά τήν ἐνότητα τῆς Ἐκκλησίας, μέ ἀποτέλεσμα ὁμάδες μέ ἀντικρουόμενες διδασκαλίες νά θεωροῦνται ὅτι κατέχουν ἐξ ἴσου τήν «ἀλήθεια» καί ὅτι ἀποτελοῦν ἐξ ἴσου «ἐκκλησία»!

β) Ἡ ἀντίληψη γιά τήν «πνευματική ἐκκλησία». Νεότερες ὁμάδες Πεντηκοστιανῶν καί ἄλλων «χαρισματικῶν» Χριστιανῶν ἐπινόησαν τήν αἰρετική ἀντίληψη, ὅτι ἡ αὐθεντική Ἐκκλησία δέν ταυτίζεται μέ καμμία ἀπό τίς ὁρατές «ἐκκλησίες», ἀλλ' ἀποτελεῖται ἀπό τούς «ἀναγεννημένους ἐν Χριστῷ», ἄσχετα μέ τήν ὁμάδα στήν ὁποία ἀνήκουν. Ἡ ἀληθής Ἐκκλησία εἶναι «πνευματική» καί «ἀόρατη», καί ὄχι κάποιος συγκεκριμένος ὁρατός ὀργανισμός. Περιλαμβάνει μέλη ἀπ' ὅλες τίς «ἱστορικές ἐκκλησίες», ἀρχαῖες καί σύγχρονες, πού «ἀναγεννήθηκαν» καί ἔλαβαν τό «βάπτισμα τοῦ Ἁγίου Πνεύματος», ὅπως ἐκδηλώνεται μέ διάφορα «χαρίσματα». Ἡ αἰρετική αὐτή ἀντίληψη εἶναι ἄγνωστη στήν χριστιανική Παράδοση καί ἔρχεται σέ ἀντίθεση μέ τό φρόνημα τῆς Ἁγ. Γραφῆς.

γ) Ἡ ἀντίληψη γιά τήν ἔκπτωση τῆς Ἐκκλησίας. Σέ αἰρέσεις, ὅπως οἱ Μάρτυρες τοῦ Ἰεχωβᾶ, ὁμάδες Πεντηκοστιανῶν καί ἄλλες χριστιανικές αἰρέσεις, συναντᾶμε τήν ἀντίληψη ὅτι ἡ Ἐκκλησία κάποτε ἐξέπεσε ἀπό τήν αὐθεντικότητά της, δηλ. ἔπαψε νά εἶναι ἁγία καί νά κατέχει καί νά διδάσκει τήν ἀλήθεια. Σέ ἔντυπα τῶν Μαρτύρων τοῦ Ἰεχωβᾶ π.χ. ἀναφέρεται ὅτι «ἡ πρώτη Ἐκκλησία ἀπεστάτησε καί ἐπλανήθη ἀπό τόν Διάβολο» (Προφητεία, 1929, σ. 171), ὥστε ἀνήκει πλέον στή «Βαβυλώνα τή Μεγά-

λη, τή μητέρα τῶν πορνῶν καί τῶν βδελυγμάτων τῆς γῆς» (Σκοπιά, 15/1/1988, σ. 12,14)! Ὁ χρόνος τῆς «ἀποστασίας» τῆς ἐντοπίζεται, συνήθως, στόν Δ' αἰ. καί στά ἱστορικά γεγονότα τῆς ἐποχῆς, ὅπως ἡ σύγκληση τῆς Α' Οἰκ. Συνόδου (325), τό θεολογικό ἔργο τοῦ Μ. Ἀθανασίου καί ἡ πολιτική τοῦ Μ. Κωνσταντίνου. Κατά τίς αἰρετικές αὐτές ὁμάδες, ἡ Ἐκκλησία ἀνασυστάθηκε καί ἐπανεμφανίστηκε μετά ἀπό πολλούς αἰῶνες στίς δικές τους ὁμάδες! Οἱ βλάσφημες αὐτές ἀντιλήψεις ἔρχονται σέ πλήρη ἀντίθεση μέ τή διδασκαλία τῆς Ἁγ. Γραφῆς ὅτι ἡ Ἐκκλησία εἶναι «στῦλος καί ἐδραῖωμα τῆς ἀληθείας» (Α' Τιμ. 3,15), ὅτι «πύλαι ἄδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς» (Ματθ. 16,18), ὅτι ὁ Χριστός «ἐαυτόν παρέδωκεν ὑπέρ αὐτῆς» (Ἐφ. 5,25) καί ὅτι ἔκτοτε ἡ Ἐκκλησία εἶναι «ἐνδοξος», «ἁγία καί ἄμωμος» (Ἐφ. 5,27). Ὑπονοοῦν, ἐπίσης, ὅτι τό Αἷμα τοῦ Κυρίου καθάρισε καί ἁγίασε τήν Ἐκκλησία προσωρινά καί ὅτι, γενικά, τό ἀπολυτρωτικό ἔργο τοῦ Χριστοῦ εἶχε προσωρινή ἰσχύ!

Εἶναι φανερό, ὅτι ὅλες αὐτές οἱ αἰρετικές ὁμάδες, πού αὐτοαποκαλοῦνται «ἐκκλησίες» διαστρέφουν τή γνήσια περὶ Ἐκκλησίας ἀντίληψη, δέν ἔχουν καμμιά σχέση μέ τή μία Ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, πού ἔχει δύο βασικά κριτήρια γνησιότητας: τό κριτήριο τῆς ἱστορικῆς συνέχειας καί τό κριτήριο τῆς διαχρονικῆς ἀληθείας, δηλ. ἔχει μία καί ἀμετάβλητη στούς αἰῶνες διδασκαλία, ἡ ὁποία ταυτίζεται μέ τή διδασκαλία τοῦ Χριστοῦ. Μιά ἀπλή ματιά στήν ἱστορία πείθει ὅτι μόνο ἡ Ὁρθόδοξη Ἐκκλησία διαθέτει τά δύο αὐτά κριτήρια.

Καί ἐπί γῆς εἰρήνη

Πρωτ. π. Δημητρίου Μπόκου,
Γενικοῦ Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ἱ. Μ. Νικοπόλεως καί Πρεβέζης

ΣΤΕΡΕΩΣΕ καλύτερα τὰ γυαλιά του, μὲ μιά κίνηση πού πρόδινε ἐλαφριά ἀμμηχανία, καί ξανάσκυψε πάνω στὸν επιχειρησιακό χάρτη. Οἱ ἐπιτελεῖς του, σέ μιά ὕστατη προσπάθεια νά διασκεδάσουν τούς δισταγμούς του, ξανάρχισαν νά ἀπαριθμοῦν τὰ σοβαρά πλεονεκτήματα τοῦ σχεδίου τους.

-Κύριε Πρόεδρε, ἡ ἐπιτυχία μας εἶναι παραπάνω ἀπὸ σίγουρη...

Ἐπιτέλους φάνηκε νά πείθεται.

-Ἐντάξει λοιπόν... ἤχησε βαριά ἡ φωνή του, καθὼς τὸ ἐξεταστικό του βλέμμα ζύγιζε προσεκτικά ἕναν-ἕναν. Σέ πόση ὥρα ξεκινᾶμε;

-Σέ δύο ὥρες ἀπὸ τώρα, κ. Πρόεδρε!

-Ἀκριβῶς μεσάνυχτα... στήν ὥρα τῆς γιορτῆς..., μονολόγησε, ρίχνοντας μιά κλεφτή ματιά στό ρολοῖ του. Ἔχουμε δά καί Χριστούγεννα ἀπόψε, πῶς νά τὸ κάνουμε! συνέχισε μ' ἕνα πικρὸ χαμόγελο, σάν νά ἔταν μόνος του στήν τεράστια αἴθουσα συνεδριάσεων. Τό πράσινο φῶς γιὰ τὸ πρόγραμμα «Καί ἐπί γῆς εἰρήνη» μὲ τὴν ἔγκριση τοῦ Προέδρου ἄναψε. Σέ λίγο ἡ μεγαλόπολη πλημμύρισε στὰ φῶτα. Ὁ σκοτεινὸς οὐρανὸς γέμισε πορφυρὲς ἀνταύγειες. Γύρω στό χριστουγεννιάτικο δένδρο, ντυμένοι στὰ γιορτινά, μὲ μάτια λαμπερά κι ἀστραφτερά χαμόγελα, ἄρχισαν ὅλοι ν' ἀνταλλάσσουν τίς χριστουγεννιάτικες εὐχές

καί τὰ δῶρα. Ὁ κόσμος φάνταζε παραμυθένιος. Στό σπίτι τοῦ Προέδρου μιά τρυφερὴ εἰκόνα θά καθήλωνε κάθε βλέμμα. Οἱ γλυκιές νότες τοῦ πιάνου γέμισαν τὸν ἀέρα ἀπ' τὸ ἀέρινο παίξιμο τῆς χαριτωμένης κοροούλας, ἐνῶ ἀντήχησαν ὡς ἔξω στό δρόμο οἱ ἐνωμένες φωνές ὅλης τῆς οἰκογένειας στίς ἀπαλὲς χριστουγεννιάτικες μελωδίες. Ἄγια Νύχτα... Τί συγκίνηση! Τί χαρά!

Ἄλλὰ ταυτόχρονα... στήν ἄλλη ἄκρη τοῦ πλανήτη φωτεινὲς λάμψεις ἀλλιώτικες ἔσκιζαν τὴ σκοτεινιά τοῦ οὐρανοῦ. Σφοδρὴ καταιγίδα ἄρχισε νά μαστιγώνει ἀλύπητα τὴ ρακενδυτὴ σάρκα τῆς γῆς. Τό πρόγραμμα «Καί ἐπί γῆς εἰρήνη» (τῶν «καλῶν»), μὲ προεδρική ἔγκριση, ἔμπαινε πλέον στή φάση τῆς ἐφαρμογῆς πάνω στοὺς «κακούς».

Βόμβες, πύραυλοι, μαχητικά, ἐλικόπτερα, ὅλα τὰ ὄπλα τοῦ θανάτου, ξερνοῦσαν ἀσταμάτητα τὴ φωτιά καί τὴν κόλαση. Πυκνά σύννεφα καπνοῦ τύλιξαν τὴ γῆ. Λιπόσαρκα κορμιά ἀμάχων καί τυραννισμένα σώματα παιδιῶν τινάχτηκαν καί γέμισαν τὸν ἀέρα μέσα στὸν ἐκκωφαντικὸ ὄρουμαγδὸ τῶν ἐκρήξεων. Τὰ παιδιά τοῦ κατώτερου θεοῦ παραδόθηκαν στήν ἀνελέητη σφαγή.

Ὁ χαλασμός ἦταν πολὺ μακριά γιὰ νά μπορέσει νά βγάλει τὸν κόσμο τῶν «καλῶν» ἀπ' τὴ χριστουγεννιάτικη ἀφασία του.

Ὁ ἅγιος Ἀγγελῆς, νεομάρτυρας ἀπό τὸ ἼΑργος

Ν.Κ. Δρατσέλλα, Θεολόγου,
Μ.Θ. Παν/μίου Ἀθηνῶν

Ο ΑΓΙΟΣ ΑΓΓΕΛΗΣ καταγόταν ἀπό τὸ ἼΑργος καὶ ἦταν προικισμένος μὲ πολλή πίστη, ἀλλὰ εἶχε χαρακτήρα ἐκκεντρικό, ἀσκοῦσε τὸ ἐπάγγελμα τοῦ γιατροῦ στὴν Νέα Ἐφεσο ἔχοντας τὴν συμπάθεια καὶ τὴν ἐκτίμηση ὄλων. Ἡ εὐσέβειά του καὶ ἡ ἀγάπη, τὴν ὁποία ἔδειχνε πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς, φανέρωναν ψυχὴ, ἢ ὁποία διψοῦσε τὴν Εὐαγγελικὴ τελειότητα. Αὐτὴ τὴν τελειότητα, ὁ Ἀγγελῆς δὲν εἶχε κατορθώσει νὰ προσεγίσει, ἐξ αἰτίας τῆς συναισθηματικῆς του φύσης. Μία ἡμέρα κάλεσε σέ μονομαχία ἓνα ἄθεο, ὁ ὁποῖος τοῦ φέρθηκε σκωπτικά, ἀκούοντάς τον νὰ μιλάει θερμά γιὰ τὴν χριστιανικὴ πίστη. Ἡ μονομαχία ὀρίστηκε γιὰ τὴν ἐπόμενη ἡμέρα. Ὁ Ἀγγελῆς ἐξομολογήθηκε καὶ ζήτησε τὴν εὐχὴ του γιὰ τὴν ἀναμέτρηση μὲ τὸν ὑβριστὴ. Ὁ πνευματικὸς προσπάθησε νὰ τὸν ἀποτρέψει, ἀλλὰ τελικὰ ἀναγκάστηκε νὰ τοῦ δώσει τὴν εὐχὴ του. Ὁ Ἀγγελῆς προσευχήθηκε ὅλη τὴν νύχτα, κοινώνησε τῶν Ἀχράντων Μυστηρίων καὶ βγήκε γιὰ νὰ πολεμήσει τὸν ἐχθρό, ὁ ὁποῖος δειλίασε καὶ τράπηκε σέ φυγὴ.

Τότε ἐγκατέλειψε τὸ ἐπάγγελμά του, κλείστηκε στό σπίτι του καὶ δὲν μιλοῦσε σέ κανένα, παρὰ μόνον σέ δύο φίλους του, στοὺς ὁποίους ἀνακοίνωσε ὅτι εἶχε ἀποφασίσει νὰ μαρτυρήσει. Τὸ Σάββατο τοῦ Λαζάρου τοῦ 1813 ἀνήγγειλε ξαφνικά

ὅτι εἶχε ἀλλαξοπιστήσει καὶ ἔγινε μουσουλμάνος ἀλλὰ πάλι ἄρχισε νὰ συμπεριφέρεται μὲ παράδοξο τρόπο, προσπαθώντας νὰ δείξει στοὺς Τούρκους ὅτι θά ξαναγινόταν χριστιανός. Οἱ ἀρχές τὸν ἔστειλαν στὴν Χίο. Ὅταν ἔβλεπε συγκεντρωμένους χριστιανούς, ζητοῦσε νὰ προσεύχονται γιὰ τὸν ἀγῶνα του. Ἐάν τὸν ἐπαινοῦσαν, ἀγρίωνε καὶ τοὺς ὑβρίζε. Ἐάν ἔλεγε φρόνιμα καὶ συνετὰ λόγια καὶ τὸν περιεργάζονταν, ἄφηνε τὸν λόγο καὶ μιλοῦσε παράδοξα. Σύχναζε πολλές φορές σέ ἓνα ἐξωκλήσι καὶ ἔβλεπε ἐκεῖ ἓνα πνευματικό, ὁ ὁποῖος θαύμαζε τὴν κατάνυξή του καὶ τοὺς λογισμούς του. Πολλές φορές ἔμενε σέ ἔκσταση καὶ ὁ νοῦς του ἀρπαζόταν σέ θεὰ τοῦ Θεοῦ. Ὅταν, ὅμως, ὁ πνευματικὸς του προσπαθοῦσε νὰ τὸν κάνει νὰ φανερώσει κάποιον λογισμό του ἢ κάποια ἀποκάλυψη, αὐτὸς ἄλλαζε κουβέντα.

Εἶχαν περάσει ἕξι μῆνες ἀπὸ τὴν ἀφιξὴ του στὴν Χίο. Μία ἡμέρα ξύρισε τὰ γένεια του καὶ μετὰ πῆγε στό τελωνεῖο. Σέ ἐρώτηση Ἀγαρηνῶν γιατί ξύριστηκε, ἀπήντησε ὅτι, ὅταν ἦταν Τούρκος, εἶχε γένεια, ἐνῶ τώρα, ὅπου ἔγινε χριστιανός, ὅπως ἦταν καὶ προηγουμένως, τὰ ἔκοψε. Οἱ Τούρκοι τὸν ἔρριξαν σέ φυλακὴ. Μένοντας σταθερὸς στὴν ὁμολογία του στὸν Χριστό, ὑπέστη μαρτύριο μὲ ἀποκεφαλισμό στίς 3 Δεκεμβρίου τοῦ 1813.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἰ. Χατζηφώτη

Ἀγαπητέ κ. Διευθυντά,

Τί ἄλλο θά δοῦμε.

Στή στήλη Ἐπικοινωνία τοῦ Ἐφημερίου τοῦ τ. 9 (Ὀκτώβριος 2011), ὁ π. Κων. Χαλβατζάκης γράφει: «Μελετήστε παρακαλῶ τό ἐρώτημα τοῦ κ. Ζοζέ Σαραμάγκου καί ἀπό τήν ὅποια τοποθέτησας σέ γνώσεις ἀπό τή θεολογία τοῦ Χριστιανισμοῦ δῶστε μου (πού σημαίνει πῶς ὁ π. Κωνσταντῖνος δέν ἔχει ἀπάντηση στά ἐρωτήματα τοῦ ἀθέου κ. Σαραμάγκου), μιάν ἀπάντηση». Ἄνταποκρινόμενος στήν παράκλησή του, ἀποστέλλω τήν ἀπάντησή μου: Τά ἐρωτήματα τοῦ κ. Σαραμάγκου ἀνακύπτουν, κατά τή γνώμη μου, ἀπό λάθος ἐρμηνευτική τοποθέτησή του στήν περικοπή τοῦ κατά Ματθαῖον Εὐαγγελίου 2.13-18.

Ἡ κατά τή γνώμη τῆς Ἐκκλησίας ὀρθή ἐρμηνεία τῆς περικοπῆς εἶναι ἡ ἐξῆς: «Μόλις ἀναχώρησαν οἱ μάγοι, ἕνας ἄγγελος Κυρίου ἐφανίστηκε στόν Ἰωσήφ τή νύχτα πού κοιμόταν καί τοῦ εἶπε: «Σήκω ἀμέσως, πάρε τό παιδί καί τή μητέρα του καί φύγε γρήγορα στήν Αἴγυπτο καί μείνε ἐκεῖ ὥσπου νά σοῦ πῶ, διότι ὁ Ἡρώδης ὅπου νά ἔναι θά ψάξει νά βρεῖ τό παιδί γιά νά τό σκοτώσει». Ὁ Ἰωσήφ ἀμέσως σηκώθηκε, πῆρε τό παιδί καί τή μητέρα του καί μέσα στή νύχτα ἔφυγε στήν Αἴγυπτο...». Καί ἀκολούθησε ἡ σφαγή τῶν νηπίων ἀπό τόν Ἡρώδη. (Ἐρμην. τῶν 4 Καθηγητῶν, ἐγκεκριμένη ἀπό τήν Ἐκκλησία).

Ἐπιτρέψτε μου λοιπόν νά ἐπισημάνω: 1) Ἡ σφαγή τῶν νηπίων δέν εἶναι πιθανός μύθος, ἀλλά πραγματικό γεγονός, πού ἀναφέρεται στό θεόπνευστο κείμενο τοῦ Εὐαγγελίου. Ἄν ὁ ἄθεος κ. Σαραμάγκου ἀμφισβητεῖ τό Εὐαγγέλιο, τά ὑπόλοιπα πού θά ὑποστηρίξω εἶναι χωρίς σημασία γι' αὐτόν, ἐπειδή θά ἐπιμένει στήν ἐσφαλμένη ἀποψή του. Οἱ λέξεις: «ἴσως» καί «πιθανός» ἐμπεριέχουν ἀστάθεια καί δέν ἔχουν θέση στήν πίστη. Ἡ ἀμφισβητοῦμε τό Εὐαγγέλιο, ἤ τό δεχόμεστε ἀνόθευτο (χωρίς «ἴσως») καί τότε τό ἐπικαλούμαστε. 2) Ὁ Ἰωσήφ δέχεται τό θεϊκό μήνυμα ὅτι ἐπικεῖται ἡ σφαγή τοῦ Ἰησοῦ καί ὄχι τῶν νηπίων, τήν ὁποία φυσικά ἀγνοεῖ. Ὁ ἄγγελος δέν εἶπε στόν Ἰωσήφ ὅτι θά κινδύνευαν καί ἄλλα παιδιά κατά τήν διάσωση τοῦ Ἰησοῦ. Προσωπικά πιστεύω ὅτι ὁ κ. Σαραμάγκου, ἄν βρισκόταν στή θέση καί στήν κατάσταση τοῦ Ἰωσήφ μετά τό ὄνειρο, θά ἔκανε τό ἴδιο πού ἔκανε καί ὁ Ἰωσήφ, καί δέν θά «εἰδοποιοῦσε ὅλους τοὺς κατοίκους γιά τό ἐπικείμενο (γενικό) κακό», τό ὁποῖο ἐπαναλαμβάνω ἀγνοεῖ, ἀλλά θά ἔσπευδε νά ὑπακούσει κατά γράμμα στήν ἐντολή τοῦ ἀγγέλου, ἐπειδή εἶχε τήν εὐθύνη τῆς προστασίας τοῦ Ἰησοῦ, ὁ ὁποῖος κινδυνεύει ἄμεσα. Καί δέν φεύγει καθόλου «μέ τήν ἡσυχία του», ὅπως ὑποστηρίζει ὁ κ. Σ., ἀλλά βιαστικά, μέσα στή νύχτα. 3) Ἀπό τό κείμενο λοιπόν δέν συνάγεται καμμιά

εὐθύνη τοῦ Ἰωσήφ γιά τή σφαγή τῶν νηπίων, ὥστε νά αἰσθάνεται τύψεις. Ἔαν ὁ κ. Σ. σεναριογραφεῖ κάτι τέτοιο, εἶναι δική του αὐθαιρεσία. 4) Στό ἐρώτημα: «Γιατί ἐπετρέπη ἡ σφαγή τῶν (ἀθῶων) νηπίων»; ἀπαντῶ: Γιά τόν ἴδιο λόγο πού ἐπιτρέπονται τόσα ἄλλα παρόμοια στήν ἀνθρώπινη ἱστορία. Μήπως φταίει ὁ Θεός γιά τήν ἐγκληματικότητα τοῦ Ἡρώδη;

Τέλος ἐπισημαίνω κάποιες ἀντιφάσεις στά γραφόμενα τοῦ κ. Σ. μέ σημαντικότερη: «Εἶναι ἀλήθεια, ὅτι ὁ Θεός γιά μένα δέν ὑπάρχει. Τό γεγονός ὅμως ὅτι ὑπάρχει γιά ἄλλους, τόν κάνει νά ὑπάρχει...». Ὁ Θεός, ἀδελφέ μου κ. Σ. ὑπάρχει. Εἶναι ἡ Ἀλήθεια. Ζήτησέ Τον καλοπροαίρετα καί θά Τόν βρεῖς ὅπως δὴ ποτε. Ὅσο γιά τόν π. Κωνσταντῖνο, εἶμαι στή διάθεσή του. Ἔαν θέλει, ἄς μέ γνωρίσει ἀπό κοντά, μιά καί δέν ἀπέχει πολύ ὁ τόπος διαμονῆς μας. Θά χαρῶ πολύ.

Μέ ἐκτίμηση

Ἰερεῦς Στυλιανός Βότσης

Ἐφημέριος Ἱ.Ν. Ἀγ. Χαραλάμπους Συκεῶν

Ἀξιότιμε κ. Κατσιάρα,

Εἰς τό ἀξιοπρόσεκτον περιοδικό μας, «Ἐφημέριος», Μάιος 2012, καί εἰς τήν στήλη Ἐπικοινωνία, διάβασα μετά προσοχῆς τό μικρό ἀλλά οὐσιαστικό σχόλιο τοῦ Ἀρχιμ. Γρηγ. Χαραλαμπίδη.

Ἐπιτρέψατέ μου, κ. Διευθυντά, ἐπειδή ἔχω ἀπόλυτη ταυτογνωμία μαζί του, νά τόν συγχαρῶ ἀνυποκρίτως διά τό τόλμημα τῆς δημοσίευσης. Δεδομένου ὅτι, τήν ἀλήθεια λίγοι τήν ἀγαποῦν, λιγότεροι συμμορφώνονται μέ τίς ἐπιταγές της καί ἀκόμη πιά λίγοι τολμοῦν νά τήν ποῦν. Καθ' ὅτι, ὁ λόγος τῆς ἀληθείας, εἶναι δυσκολόπιαστος, στήν ἀπεγνω-

σμένη ἐποχή μας πού τήν καλύπτει διανοητική ὁμίχλη. Στήν ἐποχή μας, δυστυχῶς, πολλά τείνουν νά ξεθωριάσουν, πολλά ἔχουν χάσει καί τό ἀρχικό τους νόημα. Ἰερόν Θουσιαστήριον, Ἰλαστήριον, Ἔγια τῶν Ἀγίων καί Θρόνος τοῦ Μεγάλου Βασιλέως.

Καί βέβαια, ὁ Ἰερέας, δέν εἶναι ἐξηγητῆριον ὄν, ἀλλόκοτον καί σύμβολον, εἶναι καί αὐτός ἄνθρωπος μέ τά αὐτά ἐλαττώματα, ὅμως μέ ἠῤῥημένους τάς εὐθύνους. Ὁ Ἰερέας αὐτά πού κάνει, πρέπει νά τά περνᾷ ἀπό τό φακό, πού λέγεται, πνεῦμα Χριστοῦ. Ἡ ζωή ἡμῶν τῶν Ἰερέων πρέπει νά ἔχει νόμον καί κριτήριον τήν ζωή τοῦ Χριστοῦ. Δηλαδή, ποία θά ἦτο ἡ παρουσία τοῦ Χριστοῦ, ἐντός τοῦ Ἀγίου Βήματος; Δέν ἀποφαινομαι κατά τρόπον αὐθεντικόν, ἀλλά κάνω μία δημιουργική κριτική.

Δέν θέλω νά λογομαχήσω, διότι πιστεύω, ὅτι στήν λογομαχία τό μέν κέρδος εἶναι ἀβέβαιον, ἡ ζημία μᾶλλον βεβαία. Ἀσφαλῶς, τό πᾶν ἐξαρτᾶται ἀπό ποίαν ὀπτικήν γωνίαν βλέπει ὁ κάθε Ἰερέας τά διάφορα θέματα. Καί μόνον, ὅσοι ἔχουν περάσει ἀπό τήν σχολή τοῦ Ἰησοῦ Χριστοῦ, τά βλέπουν θεοκεντρικά.

Ὁ ἐν Χριστῷ ἀδελφός καί συλλειτουργός, κατακλείει τήν ἐπιστολή του μέ τό πῶς θεραπεύεται ἡ «πληγή» αὐτή.

Δέν πιστεύω, ὅτι εἶμαι ἰκανός νά δίδω ὁδηγίες ἢ συμβουλές. Τολμῶ ὅμως νά γράψω, πῶς, ὅπως οἱ κοινωνίες δέν μεταμορφώνονται, παρά μόνον σέ προσωπικό ἐπίπεδο, ὅπως εἶναι ἀδύνατον νά βελτιωθῇ ὁ κόσμος, ἄν δέν βελτιωθοῦν πρῶτα οἱ ἄνθρωποι πού τόν ἀποτελοῦν, ἔτσι καί ἡμεῖς οἱ Κληρικοί, ἄς προσπαθήσουμε ὁ καθένας μας ξεχωριστά καί ὅλοι μαζί, νά εἴμεθα οἱ συνεχιστές τοῦ

Σωτηρίου ἔργου τοῦ Χριστοῦ, περισσότερο μέ τό παράδειγμά μας καί πολύ λιγότερο μέ τά ὠραῖα λόγια μας.

Καθ' ὅτι, κατά τόν Ἅγιο Γρηγόριο τόν Θεολόγο, πᾶς λόγος τῶν ἔργων διεξευγμένος, μάταιος καί ἀνυπόστατος καθ' ἑαυτόν ἔστιν. Καί τέλος, καλόν εἶναι, νά μή μᾶς διαφεύγη πῶς δυσκολοκατόρθωτός ἐστιν ἡ τῶν ἀνθρώπων διόρθωσις. Καί κατά τόν Μ. Βασίλειο, δυσάγωγον πρός ἀρετή τό γένος τῶν ἀνθρώπων.

Εὐχαριστῶ γιά τή φιλοξενία
Παναγιώτης Δ. Βασιλείου
Πρωτοπρεσβύτερος
πρώην ἐφημέριος Ἁγ. Γεωργίου
Ἀμαλιάδος

Κύριε Διευθυντά,

Ἱερό προσκύνημα στίς νεομάρτυρες Κυράννα καί Ἀκυλίνα στήν Ὑσσα Λαγκαδᾶ, στόν τάφο τοῦ Μοναχοῦ Παΐσιου τοῦ Ἁγιορείτη στήν Ἱ. Μονή Ἁγίου Ἰωάννη τοῦ Θεολόγου στή Σουρωτή καί στήν εἰκόνα Ἄξιόν Ἔστι τῆς Παναγίας στόν Ἅγιο Δημήτριο Θεσσαλονίκης πραγματοποίησε (30.10.12) ἡ Ἐνορία Ἁγίου Διονυσίου τοῦ ἐν Ὀλύμπῳ Βελβεντοῦ.

Κόσμος πολὺς, ὄρες πολλές, περίμενε στή σειρά μέ ὑπομονή μεγάλη, στό προαύλιο καί στόν μεγάλο Ναό τοῦ Ἁγίου Δημητρίου, γιά νά προσκυνήσει τήν ἱστορική εἰκόνα Ἄξιόν Ἔστι τῆς Θεοτόκου, πού ἡ ἱστορική της ἀρχή ἐντοπίζεται στίς 11 Ἰουνίου τοῦ 980, σ' ἕνα μικρό ἀγιορείτικο κελλί, ὅπου μπροστά στά ἔκθαμβα μάτια τοῦ ὑποτακτικοῦ, ὁ Ἀρχάγγελος Γαβριήλ ψάλλει, καί γράφει μέ

τό δάχτυλό του σέ πλάκα, γιά πρώτη φορά τόν ἄγνωστο, ὡς τότε, Θεομητροπρεπή ὕμνο.

Στήν Ὑσσα Λαγκαδᾶ, ἕνα ὀρεινό πανέμορφο χωριό, προσκυνήσαμε τά λείψανα τῶν Νεομαρτύρων Κυράννας, πού κατὰγεται ἀπό τήν Ὑσσα καί μαρτύρησε στίς φυλακές τοῦ Ἑπταπυργίου Θεσσαλονίκης (28.2.1751) καί Ἀκυλίνας τῆς Ζαγκλιβερινῆς, πού μετά τό μαρτύριό της (27.9.1764) καί τήν πρώτη ταφή της στό Ζαγκλιβέρι, τά λείψανά της ἀνακοιμήθηκαν καί θάφτηκαν σέ ἄγνωστο τόπο, ὥσπου τό Φεβρουάριο τοῦ 2012 μετά ἀπό ἔρευνες τοῦ Σεβ. Μητροπολίτη Λαγκαδᾶ Ἰωάννη, βρέθηκαν θαμμένα στόν παλιό Ναό τῶν Ταξιαρχῶν Ὑσσας καί ἐξακριβώθηκε μέ ἐπιστημονικό τρόπο ἡ γνησιότητά τους. Τά δύο κορίτσια πού, γιά τό σκληρό βασανισμό πού ὑπέστησαν γιά τό Χριστό, ἀπόρησε ὁ ἰατροδικαστής πού ἐξέτασε τά λείψανά τους, ἀφήνουν βαθύ ἀποτύπωμα στόν ἐπισκέπτη, πού ἀπό τήν ἀπλή θέα τῶν λειψάνων καί ἀπό τήν ἀφήγηση τῶν π. Ἀρχιμ. Ἰωάννη Ἀρσενιάδη, Ἀρχιερατικοῦ Ἐπιτρόπου Ὑσσας καί Πρωτοπ. Θωμᾶ Φάρδου Ἐφημέριου Ὑσσας, μεταβάλλεται συγκινητικά σέ ἀνάξιο προσκυνητή τῶν δύο αὐτῶν κοριτσιῶν-νεομαρτύρων τοῦ Κυρίου. Ἡ συγκίνηση ὅμως δέν ἀρκεῖ, ἂν δέν γίνεи κίνηση προσωπική καί συλλογική πρός τό πρόσωπο τοῦ Χριστοῦ, μέσα στό ὁποῖο συνυπάρχει καί ὁ ἄλλος. Αὐτός ὁ ἐλάχιστος, πού ἡ περίκλειστη οἴησή μας τόν ἀποστρέφεται καί τόν ἀπωθεῖ...

π. Κωνσταντῖνος Κώστας, παπαδάσκαλος

- Θεοσέμνης Μοναχῆς: Ἄνθρωπος καὶ κόσμος. Ἡ διαλεκτικὴ τῆς κοσμολογίας τοῦ ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ καὶ τῆς αἰσχύλειας θεώρησης τοῦ πεπερωμένου. Ἰ. Μ. Χρυσοπηγῆς, Χανιά 2010.

Βιβλίο γνώσης, μόχθου, ἔρευνας, μέ πολύ ὑψηλά τόν πῆχyu κατά τήν προσπάθεια, ὅπως θά ἔλεγε κάποιος πού ἀσχολεῖται μέ τόν ἀθλητισμό. Ἡ συγγραφεύς διερευνᾷ τό θέμα τῆς προαιώνιας ἀναζήτησης τοῦ Θεοῦ καὶ τόν προβληματισμό τοῦ ἀνθρώπου γιά τήν ἐπίγεια ζωή, ἔχοντας ὡς ἀφετηρία τόν στοχασμό τοῦ τραγικοῦ ποιητῆ Αἰσχύλου, σταματώντας στό ἔργο τοῦ Ἁγίου Μαξίμου τοῦ Ὁμολογητοῦ καὶ ἔρχεται στήν σύγχρονη ἐποχή καὶ τά ἀδιέξοδά της, στοχεύοντας νά βοηθήσει τόν ἀποπροσανατολισμένο ἄνθρωπο τῶν καιρῶν μας στήν ἀνακάλυψη τῆς θεολογίας τῶν Πατέρων τῆς Ἐκκλησίας. Μέ παράλληλες θεωρήσεις ἀπόψεων τοῦ Ἁγ. Μαξίμου καὶ τοῦ ἔργου τοῦ Αἰσχύλου γιά τήν πτώση τοῦ ἀνθρώπου καὶ τοῦ κόσμου, τή σημασία τῆς ἐλευθερίας καὶ τήν προοπτική τῆς σωτηρίας, καταλήγει στό συμπέρασμα ὅτι ὁ ἄνθρωπος, μέ τήν προσχώρηση στόν κενωτικό τρόπο ζωῆς τοῦ Χριστοῦ, ὁδηγεῖ τόν κόσμο στόν ὀρθό προσανατολισμό του, καὶ ὅτι μέσα ἀπό τό ἀκραιφνές ἀσκητικό καὶ νηπτικό ἦθος, ἀπό τό ὁποῖο ἐμφορεῖται ὁ Ὁρθόδοξος μοναχισμός στήν αὐθεντική του ἔκφραση, συντελεῖ στή βαθύτερη καὶ τελειότερη βίωση τῆς ἐν Χριστῷ σωτηρίας τοῦ ἀνθρώπου καὶ τήν ἀνακαίνισις τῆς φύσης. Πολύ ἐνδιαφέρον ἀνάγνωσμα, τόσο γιά τό θέμα ὅσο καὶ γιά τόν τρόπο τῆς ἀνάπτυξής του.

- Πρωτ. Πολυεύκτου Π. Γεωργακάκη: Ἐπιδημία Εὐλογίας. Χάγκεν – Λυντενσάιντ Γερμανίας, 2010.

Τό χρονικό τῆς μεταφορᾶς λειψάνων τοῦ Ἁγ. Νεκταρίου στόν ὁμώνυμο ναό στό Λυντενσάιντ τῆς Βεσφραλίας μέ πολλά ἱστορικά, θεολογικά καὶ ἄλλα ἐνδιαφέροντα στοιχεῖα γιά τή ζωή τῆς ἐν λόγῳ ἐνορίας καὶ τῶν πνευματικῶν ἐκδηλώσεων πού πραγματοποιήθηκαν ἐκεῖ κατά τήν παραμονή τῶν λειψάνων, τά ὁποῖα προέρχονταν ἀπό τό προσκύνημα τοῦ Ἁγ. Νεκταρίου ἀπό τή Συκέα Λακωνίας.

- Lev Gillet: Κύριος ποιμαίνει με ...». Σχόλιο στόν 22^ο Ψαλμό τοῦ Δαβίδ. Ἀκρίτας, σειρά Ὁρθόδοξη Μαρτυρία 121, μτφρ. Π. Τσαλίκη – Κιόσογλου, Ἀθήνα 2011.

Μία λυρική ἀνάλυση, ἀπό τόν γνωστό καὶ ἀπό ἄλλα βιβλία του συγγραφέα, ἐνός ἀπό τούς πλέον γνωστούς Ψαλμούς τοῦ Δαβίδ, πού συμπυκνώνεται οὐσιαστικά σέ λίγες λέξεις: «Ἄν Τοῦ ἀνοίξω τήν πόρτα καὶ Τόν ὑποδεχθῶ στήν ψυχῆ μου, ὁ οἶκος μου γίνεται οἶκος τοῦ Θεοῦ – ὄχι ναός, ὄχι ἱερό, ἀλλά οἶκος, μέ ὅλα ὅσα ἡ λέξη αὐτή

ύπονοεί: *τήν άπλόττητα, τήν οίκειότητα, τήν καθημερινή έπαφή*». Λόγος ζεστός, συν-οπτικός και ταυτόχρονα πολύ περιεκτικός, κηρυκτικός, ποιμαντικός.

- Μητροπολίτου Λαγκαδά, Λητής και Ρεντίνης Ίωάννη: Χρονικόν τής εύρέσεως τών ιερών Λειψάνων τής Ἁγίας Ἐνδόξου Νεομάρτυρος Ἀκυλίνης - Ἀγγελίνης τής ἐκ Ζαγκλιβερίου καταγομένης. Ἰ. Ν. Παμ. Ταξιαρχῶν, Ὅσσα Λαγκαδά, 2012.

Ὁ συγγραφεύς συγκέντρωσε κείμενα δικά του, όμιλίες, μελέτες, ιστορικές παρατηρήσεις, ύπομνήματα, ιατροδικαστικές πραγματογνωμοσύνες, άφηγήσεις, και μαρτυρίες σχετικά μέ τόν βίο τό μαρτύριο και τήν εύρεση τών ιερών λειψάνων τής Ἁγίας Ἀκυλίνας, μαζί μέ σχετικό φωτογραφικό παράρτημα.

- Αίδεσ. Βασιλείου Χριστοδούλου: Συναπάντημα στή δύση. Ψηλαφώντας τόν Χριστό στήν άπλόττητα και δίψα μίας ιερατικής ζωής. Ἐκδόσεις Ἄθως 2012.

Ἀπό τά βιβλία πού έκπλήττουν και μαγνητίζουν μέ τίς πρώτες άράδες τους. Κείμενο γραμμένο μέ τήν δροσιά τοῦ άέρα τών βουνών, τή θερμή σκεπτόμενου ανθρώπου, άπλου άλλά όχι άπλοϊκοῦ, μέ τήν διεισδυτικότητα και αισθαντικότητα τοῦ πνευματικοῦ και τήν έκφραστικότητα ποιητή, ό συγγραφεύς επιχειρεί και επιτυγχάνει νά σκιαγραφήσει τό βίο ενός κληρικοῦ μέ τρόπο πρωτότυπο και συγκινητικό. Μέσα άπό τήν περιγραφή προσφέρει τήν οὐσία τής θεολογίας και τής Ὁρθοδόξιας, μεταποιώντας τά δικά του συναισθήματα άπό τήν παρατήρηση τής βιωτής και τοῦ παραδείγματος ενός πολιοῦ λευίτη σέ ύπόδειγμα κατά Χριστόν ζωής, «διανύοντάς τιν στή γῆ μέ βῆμα παραδείσου».

- Ἰωάννου Ν. Παπαμιχαλάκη: Ἱστορία τής Δικαστικῆς Ναοδομίας. Ἄθήνα 2012.

Ὁ συγγραφεύς παρουσιάζει τά έγγραφα, τίς άποφάσεις, τίς ενέργειες και τήν άλληλογραφία για τήν άνέγερση τών Ἰ. Ν. Ἀγ. Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου στό Μέγαρο τής Θέμιδος και Ἀγ. Ἱεροθέου Ἀρεοπαγίτου στόν χῶρο τοῦ Πρωτοδικείου Ἀθηνῶν, πού δέν πραγματοποιήθηκε ὡς τώρα «άπό τήν ἔλλειψη βούλησης τών διατελεσάντων Προϊσταμένων Ὑπουργῶν», καθώς και τό ιστορικό τής κατεδαφίσεως τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Ἀναστασίας τής Ρωμαίας, πού προϋπήρχε στό αἶθριο τοῦ Μεγάλου τής Φιλεκπαιδευτικῆς Ἐταιρείας και κατεδαφίστηκε κατά τήν μετατροπή τοῦ Μεγάλου για τή στέγαση τοῦ Συμβουλίου τής Ἐπικρατείας.

- Ἀθανασίου Γ. Καραπέτσα: Ὁ Πάπα Μελέτης Θανασοῦ. Σαράντα πέντε χρόνια διακονίας, Θήβα 2012.

Τή ζωή και τό ἔργο ενός φωτισμένου ιερωμένου, δασκάλου και συγγραφέα, ό όποιος επί σαράντα πέντε χρόνια ύπηρέτησε ταπεινά και δημιουργικά τήν ένορία τοῦ Ἰ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Θηβῶν, ύπόδειγμα για τούς νεότερους κληρικούς, περιγράφει μέ γνώση και παραστατικότητα ό δραστήριος εκπαιδευτικός και συγγραφεύς.

- Ἀρχιμ. Τιμοθέου Κιλίφη: Ταξιδεύοντας μέ τό φῶς τών ματιῶν μας. Ἄθήνα 2011.

Ἐπιμέλεια: Λίτσα Ἴ. Χατζηφώτη

● Τὴν Κυριακὴ 18 Νοεμβρίου 2012, ἡμέρα κατὰ τὴν ὁποία συμπλήρωσε δέκα χρόνια ἀρχιερατείας, ὁ Σεβ. Γλυφάδας κ. Παῦλος χειροτόνησε σέ Πρεσβύτερο τὸν Διάκονο π. Ἀνδρέα Σάρρα στὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Τρύφωνος Τερψιθέας Γλυφάδας. Στό τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας, στὸν αὐτεῖο χῶρο τοῦ Ἱ. Ναοῦ, τελέσθηκε ἀπὸ τὸν Σεβ. ὁ Ἀγιασμός τῆς φιάλης, ἡ ὁποία οἰκοδομήθηκε καὶ λαμπρύνει τὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Τρύφωνος.

● Ἐνα νέο ἄμισθο Πρεσβύτερο, τὸν π. Δημήτριο Γουρνάρη, χειροτόνησε ὁ Σεβ. Δημητριάδος κ. Ἰγνάτιος, στὸν Ἱ. Ν. Ἀγ. Γεωργίου Βόλου.

● Τὸν προστάτη του, Ἅγιο ἔνδοξο Ἀπόστολο Φίλιππο, ἕναν ἐκ τῶν 12 Ἀποστόλων, τίμησε στίς 14.11.12 τό χωριό Γραμματικοῦ τοῦ Δήμου Ἀγρινίου. Στὸν Πανηγυρικό Ἀρχιερατικό Ἑσπερινό χοροστάτησε ὁ Σεβ. Αἰτωλίας καὶ Ἀκαρνανίας κ. Κοσμᾶς, ὁ ὁποῖος παρέστη τό ἀπόγευμα τῆς κυριώνυμης ἡμέρας σέ ἐκδήλωση πού διοργανώθηκε μέ πρωτοβουλία τοῦ Ἐφημερίου τοῦ Ἱ. Ναοῦ, π. Σπυρίδωνος Ἰωάννου, κατὰ τὴν ὁποία παρουσιάσθηκε ἀπὸ τὸν Ἀρχιμ. π Νεκτάριο Τριάντη τό βιβλίο τοῦ κ. Χρ. Σιάσου μέ τίτλο «Οἱ Ἅγιοι τῆς Αἰτωλοακαρνανίας».

● Ὁλοκληρώθηκε τὴν Κυριακὴ 18.11.12 ἡ τριήμερη συνάντηση ἐργασίας γιὰ τὴν Κατήχηση καὶ τὴν προβολή τῆς Λευκάδας ὡς προσκυνηματικοῦ προορισμοῦ, μέ γενικό θέμα: «*Ὁἶνος αἰώνιος σέ ἀσκούς καινούς*», τὴν ὁποία διοργάνωσε τό «Κέντρο Νεότητος» τῆς Ἱ. Μ. Λευκάδος καὶ Ἰθάκης μέ τὴν εὐλογία τῆς Ἱεράς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος καὶ τὴν στήριξη τοῦ Δήμου Λευκάδας. Συμμετείχαν σαράντα ἕξι κληρικοί καὶ λαϊκοί, στελέχη τοῦ νεανικοῦ ἔργου τῆς Ἐκκλησίας μας ἀπὸ δεκαἕξι Ἱ. Μητροπόλεις.

● Τό Κέντρο Λόγου «Ἀληθῶς», ὀργάνωσε στὸν Ἱ. Ν. Παναγούλας Μπανάτου Ζακύνθου, στίς 24.11.12, σύναξη, ἡ ὁποία στρεφόταν κατὰ τῆς πολεμικῆς βίας. Φιλοξενούμενος ὁμιλητής ὁ δημοσιογράφος Γιώργος Γεωργιάδης, ὁ ὁποῖος ἀνέπτυξε τό ἰδιαίτερα ἐνδιαφέρον θέμα: «*Τριάντα χρόνια πολεμικές ἀνταποκρίσεις*», προβάλλοντας πλούσιο ὀπτικοακουστικό ὕλικό ἀπὸ τό προσωπικό ἀρχειοῦ του.

● Στό Ἱ. Μετόχι τῆς Παναγίας τῆς Ἐλωνας στήν Κυνουρία ἐορτάσθηκαν μέ ἐπισημότητα τά Εἰσόδια τῆς Θεοτόκου. Τό ἀπόγευμα τῆς παραμονῆς τῆς ἐορτῆς, Τρίτη 20^η Νοεμβρίου, ὁ Σεβ. Μητροπολίτης Μαντινείας καὶ Κυνουρίας κ. Ἀλέξανδρος καὶ οἱ προσκεκλημένοι ἐπ' εὐκαιρία τῆς ἐορτῆς, Θεοφ. Ἐπίσκοποι Ἀνδρούσης κ. Θεόκτιστος καὶ Θαυμακοῦ κ. Ἰάκωβος, τό ἑσπέρας ὑποδέχθηκαν τὴν Ἱερά Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἐλωνας. Ἡ θαυματουργή Εἰκόνα λιτανεύθηκε ἀπὸ τὴν εἴσοδο τοῦ Λεωνιδίου ὡς τό Μετόχι τῆς Μονῆς, στή συνέχεια ἐψάλη ἡ Ἀκολουθία τῆς

Ἱερᾶς Παρακλήσεως πρὸς τὴν Παναγία μας, καὶ ἀκολούθησε Πανηγυρικός πολυαρχιερατικός Ἑσπερινός. Ἀνήμερα τῆς ἑορτῆς τελέσθηκε πολυαρχιερατικὴ Θεία Λειτουργία καὶ ἐν συνεχείᾳ ἡ Ἱ. Εἰκόνα τῆς Παναγίας τῆς Ἑλῶνας λιτανεύθηκε στούς δρόμους τῆς Πόλεως τοῦ Λεωνιδίου.

● Τὴν Κυριακὴν 25.11.012, μετὰ τῆς Θ. Λειτουργίας, τελέσθηκε ἡ Ἀκολουθία τοῦ Ἁγιασμοῦ τῆς ἐπίσημης ἐπαναλειτουργίας τῆς Τράπεζας Τροφίμων Ἱ. Ν. Ἁγίου Νεκταρίου Βούλας στὴ νέα ἀνακαινισμένη καὶ ἐξοπλισμένη αἴθουσα, ἡ ὁποία μετονομάσθηκε σὲ «Τράπεζα Ἀγάπης» ἀφοῦ πλέον προσφέρει ἐκτός ἀπὸ τρόφιμα, ροῦχα, ἱματισμὸ καὶ εἶδη πρώτης ἀνάγκης. Ἐκτός ἀπὸ τοὺς Ἱερεῖς, ἔδωσαν τὸ «παρών» τὰ μέλη-ἑθελοντές τοῦ Φιλοπτώχου Ταμείου καὶ ἀρκετοὶ ἐνορίτες.

● Ὁλοκληρωτικὴ καταστροφή ἀπὸ πυρκαγιά ὑπέστη 25.11.12, ὁ ἱστορικός Νεκροταφειακὸς Ἱ. Ν. Ἁγίου Χαραλάμπους Κορώνης, ὁ ὁποῖος βρῖσκεται μέσα στό κάστρο τῆς κωμόπολης καὶ χρονολογεῖται ἀπὸ τὸν 16^ο αἰ. Ἡ πυρκαγιά, κατὰ πᾶσα πιθανότητα, προῆλθε ἀπὸ ἀναμμένο κερὶ καὶ ἐπεκτάθηκε ἀστραπιαῖα σὲ ὅλο τὸ οἰκοδόμημα. Κατέρρευσε ἀκόμη καὶ ἡ στέγη τοῦ Ναοῦ καὶ ἀπέμειναν οἱ τοῖχοι καὶ τὸ τσιμεντένιο τέμπλο.

● Μὲ ἀπόφασί της ἡ Διαρκὴς Ἱερὰ Σύνοδος τῆς 6^{ης} Νοεμβρίου ἐ.ἔ., μετὰ ἀπὸ πρόταση τῆς Σ. Ε. Ἐκκλησιαστικῆς Τέχνης καὶ Μουσικῆς, λαμβάνοντας ἐπίσης ὑπ' ὄψιν τόσο τὴν ἐπικρατοῦσα δυσμενέστατη οἰκονομικὴ κατάσταση, ὅσο καὶ τὴν ἀνάγκη διατηρήσεως τῆς εὐπρέπειας καὶ τῆς παραδόσεως σχετικά πρὸς τὸν διάκοσμο τῶν Ἱερῶν Ναῶν, ἀποφάσισε νὰ συστήσει στὶς Ἱ. Μητροπόλεις: «τὴν ἀποφυγὴν χρήσεως ἐκκλησιαστικῶν εἰδῶν εὐτελοῦς ἀξίας διὰ τὸν διάκοσμον τῶν Ἱερῶν Ναῶν καὶ β) τὴν ἀπαγόρευσιν χρήσεως ἐγχρωμῶν φωτοτυπιῶν (μεταξοτυπιῶν) διὰ τὴν ἀγιογράφησιν τῶν Ἱερῶν Ναῶν, λόγῳ τῆς δημιουργίας κακίστου αἰσθητικοῦ ἀποτελέσματος καὶ τοῦ κινδύνου ἐμπλοκῆς εἰς δικαστικὰ διενέξεις, λόγῳ κλοπῆς πνευματικῆς ἰδιοκτησίας ἄλλων ἀγιογράφων».

● Στὶς 21 Νοεμβρίου, ἑορτὴ τῶν Εἰσοδίων τῆς Θεοτόκου, στὸν Μητρ. Ἱ. Ν. Ἁγίου Νικολάου Ἀλεξανδρουπόλεως, κατὰ τὴν Ἀρχιερατικὴν Θ. Λειτουργία, ὁ Σεβ. κ. Ἀνθιμος χειροτόνησε σὲ Διάκονο τὸν κ. Εὐστράτιο Παπαχρυσοβέργη, ὁ ὁποῖος κατάγεται ἀπὸ τὴν Ξάνθη, εἶναι ἑγγαμὸς καὶ πατέρας δύο παιδιῶν. Στὸ τέλος τῆς Θ. Λειτουργίας τελέσθηκε ἐπίσημη Δοξολογία γιὰ τὸν ἑνδοξὸ ἐλληνικὸ Στρατό.

● Ἐκοιμήθη ἐν Κυρίῳ στὶς 4.12.12, σὲ ἡλικία πενήντα τριῶν ἐτῶν, ὁ Πρωτ. Ἀθανάσιος Φ. Τσικόπουλος, πτυχιούχος τῆς Παιδαγωγικῆς Ἀκαδημίας Θεσσαλονίκης καὶ τῆς Θεολογικῆς Σχολῆς τοῦ Α.Π.Θ. Νυμφεύθηκε τὴν παιδαγωγὸν Γ. Μαρνοπούλου, μετὰ τὴν ὁποία ἀπέκτησαν τέσσερα παιδιά. Ἐργάσθηκε ὡς τὴν συνταξιοδότησή του στὴ Μ. Ἐκπαίδευσιν. Χειροτονήθηκε Διάκονος τὸ 1995 καὶ Πρεσβύτερος τὸ 1996 ἀπὸ τὸν Σεβ. Κίτρον κ. Ἀγαθόνικο καὶ ὑπηρέτησε ἀρχικὰ στὴν ἐνορία τῆς Ζωοδ. Πηγῆς Ν. Τραπεζοῦντος Πιερίας. Ἀπὸ τὸ 2007 ἐργάσθηκε ὡς Πρόεδρος τῆς Ἑραρικῆς Ἐπιτροπῆς γιὰ τὴν ἀνέγερσιν τοῦ Ἱ. Ν. Τίμ. Σταυροῦ Κατερίνης καὶ ὀργάνωσε ὑποδειγματικὰ τὴν νεοσύστατην Ἑνορίαν. Κατέλιπε μνήμη σεμνοῦ καὶ ἱεροπρεποῦς κληρικοῦ.

Επιμέλεια: Πρωτ. Γεωργίου Βαμβακίδη,
Γενικού Αρχιερατικού Επιτρόπου
Ι. Μ. Ζιχνών και Νευροκοπίου,
Εκπροσώπου Τύπου Ι.Σ.Κ.Ε.

ΣΕ ΣΥΝΕΧΕΙΑ τῶν προηγουμένων τευχῶν τοῦ "ΕΦΗΜΕΡΙΟΥ" σχετικά μέ τόν τρόπο λειτουργίας καί συστάσεως τοῦ Ταμείου τῶν Κληρικῶν (Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε) συνεχίζουμε καί ἀπό τό παρόν τεῦχος νά ἐνημερώνουμε τοὺς ἀγαπητοὺς ἐν Χριστῷ ἀδελφούς μας γιά τόν χρόνο ἀσφάλισης τῶν Κληρικῶν ἀλλά καί τῶν λαϊκῶν ὑπαλλήλων τῆς Ἐκκλησίας μας στόν Κλάδο μας, ὁ ὁποῖος ἔχει ὡς ἐξῆς:

Ἄο χρόνος ἀσφάλισεως τῶν κληρικῶν καί ὄσων ὑπάγονται στό Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε εἶναι:
1ον) Ἄο χρόνος γιά τόν ὁποῖο καταβάλλονται ἀσφαλιστικές εἰσφορές γιά πραγματική ἀσφάλιση ἢ ἀναγνώριση.

(Διευκρίνιση: πολλοί συνάδελφοί μας Κληρικοί διαμαρτύρονται γιὰτί ἐνῶ π.χ. ἔχουν χειροτονηθεῖ πρῖν ἀπό 35 χρόνια λαμβάνουν ἐφ' ἅπαξ γιά λιγότερα χρόνια. Τό θέμα δέν εἶναι πότε χειροτονήθηκε κάποιος, ἀλλά πότε ἐντάχθηκε στόν ἀσφαλιστικό του φορέα καί ἀπό πότε ἄρχισαν οἱ κρατήσεις του ὑπέρ τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. Κατά τήν ταπεινή μας ἀποψη κάθε κληρικός θά πρέπει νά διατηρεῖ στό προσωπικό του ἀρχεῖο ἀντίγραφο τοῦ Τ.Π.Ο.Ε.Κ.Ε. τό ὁποῖο περιέχει τήν ἀκριβῆ ἡμερομηνία ἐνταξῆς του στόν κλάδο).

2ον) Ἄο χρόνος ἀσφάλισεως στό καταργούμενο ταμεῖο πρῶην (Τ.Α.Κ.Ε), συμπεριλαμβανομένου καί αὐτοῦ πού ἔχει ἀναγνωριστεῖ ἢ προσμετρηθεῖ ἀπό προϋπηρεσία ἢ ἄλλη αἰτία βάσει τῶν διατάξεων τοῦ καταστατικού τοῦ καταργούμενου ταμείου.

Οἱ προϋποθέσεις χορήγησης ἐφ' ἅπαξ βοθηήματος στοὺς ἀσφαλισμένους κληρικούς κ.ἄ. καί στά μέλη οἰκογένειάς τους σέ περίπτωση θανάτου, οἱ ὑποκείμενες σέ εἰσφορά ἀποδοχές, ὁ τρόπος ὑπολογισμοῦ καί τό ὕψος τοῦ βοθηήματος, τά δικαιώματα καί οἱ ὑποχρεώσεις τῶν ἐπαναδιοριζομένων, ἢ ἀναγνώριση προϋπηρεσίας, ἢ παραγραφή, τό ἀνεκχώρητο καί ἀκατάσχετο τῶν βοθημάτων καί εἰσφορῶν, καθῶς καί κάθε ἄλλη ρύθμιση πού δέν προβλέπεται διαφορετικά ἀπό τό ἐν λόγω ἄρθρο, διέπονται ἀπό τίς ἐκάστοτε ἰσχύουσες διατάξεις τοῦ Κλάδου Προνοίας Δημοσίων Ὑπαλλήλων καί τῆς γενικότερης νομοθεσίας.

Τά προεδρικά διατάγματα 1032/1979 (ΦΕΚ 290/Α'Α) καί 219/1982 (ΦΕΚ 34 Α'Α) καταργοῦνται καί τό σύνολο τῶν καταβληθεισῶν εἰσφορῶν ἐπιστρέφονται ἐντόκως μέ τή διαδικασία τῶν παραγράφων 2 καί 3 τοῦ ἄρθρου 9 τοῦ ν. 2335/1995, ὅπως ἰσχύει, στοὺς δικαιούχους μετά ἀπό σχετική αἴτησή τους πού ὑποβάλλεται στόν

Κλάδο και στην Ἀποστολική Διακονία τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος ἀντίστοιχα ἐντός ἀνατρεπτικῆς ἐνός (1) ἔτους ἀπό τήν ἔναρξη ἀσφάλισής τους στόν Κλάδο.

Ὁ χρόνος προϋπηρεσίας πού ἐξαγοράστηκε ἀπό Κληρικούς καί ὑπαλλήλους πού ἔκαναν χρήση τῶν διατάξεων τῆς παρ. 1γ τῆς υ.α. Φ274/οικ. 631/1998 (ΦΕΚ 467 ΒΑ) παραμένει ἰσχυρός καί λαμβάνεται ὑπόψη γιά τόν προσδιορισμό τοῦ καταβαλλόμενου ἐφάπαξ βοηθήματος. Ἡ ἐπιπλέον δαπάνη γιά τούς Κληρικούς καί ὑπαλλήλους τοῦ καταργούμενου Ταμείου βαρύνει τόν Κλάδο καί γιά τούς ὑπαλλήλους τῆς Ἀποστολικῆς Διακονίας βαρύνει τήν Ἀποστολική Διακονία.

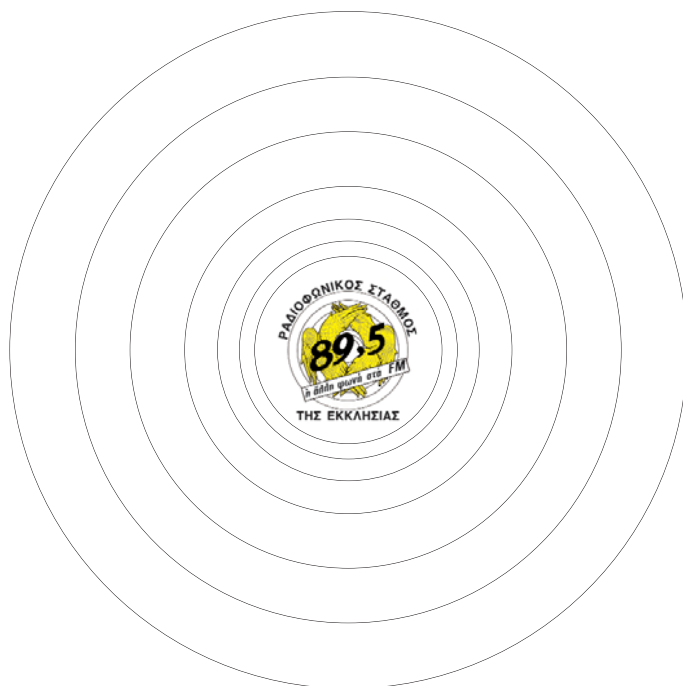
Οἱ Κληρικοί καί οἱ ὑπάλληλοι ἀσφαλισμένοι τοῦ Κλάδου οἱ ὁποῖοι μέχρι τήν ἡμερομηνία σύστασής του θεμελιώνουν δικαίωμα λήψης ἐφ' ἅπαξ βοηθήματος βάσει τῶν διατάξεων τοῦ καταργουμένου ταμείου πρῶην (Τ.Α.Κ.Ε), διατηροῦν τό δικαίωμα λήψης τῆς ἐφ' ἅπαξ παροχῆς σύμφωνα μέ τή νομοθεσία τοῦ καταργουμένου Ταμείου ἐφ' ὅσον ἀποχωρήσουν ἀπό τήν Ὑπηρεσία, μέ τήν ἐπιφύλαξη τῆς παρ. 1 τοῦ ἀρθροῦ 22 τοῦ ν. 3232/2004 καί ἀσκήσουν τό δικαίωμα ἐντός πέντε (5) ἐτῶν ἀπό τή σύστασή του, στό Ταμεῖο Προνοίας Δημοσίων Ὑπαλλήλων (Τ.Π.Δ.Υ.).

(Συνεχίζεται)

Είδοποίηση για τούς παραλήπτες τοῦ περιοδικοῦ «Ἐφημέριος»

Ἐνημερώνουμε τούς κληρικούς ἀναγνώστες τοῦ «Ἐφημερίου» ὅτι λόγω τοῦ τριπλασιασμοῦ τῆς ἀξίας τῶν ταχυδρομικῶν τελῶν καί τῆς εὐρύτερης δυσμενοῦς οικονομικῆς καταστάσεως, τὰ Ἐκκλησιαστικά Περιοδικά ΕΦΗΜΕΡΙΟΣ καί ΕΚΚΛΗΣΙΑ, μέ ἀπόφαση τῆς Ἱερᾶς Συνόδου τῆς Ἐκκλησίας τῆς Ἑλλάδος, πρὸς τό παρόν δέν θά ἀποστέλλονται μέ τὰ Ἑλληνικά Ταχυδρομεῖα στήν διεύθυνσή σας, ἀλλά στίς κατά τόπους Ἱερές Μητροπόλεις, προκειμένου νά διανέμονται κατά τίς Ἱερατικές Συνάξεις στούς δικαιούχους Ἐφημερίου.

ΠΛΗΡΩΜΕΝΟ
ΤΕΛΟΣ
Ταχ. Γραφείο
Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
Αριθμός Άδειας
10

ΕΝΤΥΠΟ ΚΛΕΙΣΤΟ ΑΡ. ΑΔΕΙΑΣ 1856/2004 Κ.Ε.Μ.Π. ΚΡ
ΚΩΔΙΚΟΣ ΕΛΤΑ 01 2355

ΙΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ
ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ (Ε.Μ.Υ.Ε.Ε.)
Ίω. Γενναδίου 14 115-21 Άθήναι
Τηλ. 210-72.72.253. Fax: 210-72.72.251
ISSN 1105-7203